

Västerås
Släktforskar-
klubb

AROSIANA

Våren 1999

Vårens program

11 Februari, klockan 19.00

Ian Hamilton från Genealogiska Föreningen (GF) kommer till detta möte. Han berättar om "Släktforskarnas arkiv" det nya namnet, varmed de vill visa att de är mer en institution än bara en vanlig förening. De har bl.a. en "klippsamling" som omfattar tiden från 1930-talet till 1990-talet, och mycket mer som han kommer att berätta om.

Lokal: Västerås Energi o Vatten

Adress: Carl Hennings gata 2

Anmälan **senast den 7 februari** till:

Sten-Ove Sandell tfn.021-620 65 eller

Sven Olby tfn.021-204 94.

11 Mars kl. 19.00 ÅRSMÖTE.

Sveriges Släktforskarförbunds ordförande Krister L:son Lagersvärd informerar "Aktuellt inom släktforskning"

Lokal: Västerås Energi o Vatten

Adress: Carl Hennings gata 2

Anmälan **senast den 7 mars**, till:

Sten-Ove Sandell tfn.021-620 65 eller

Sven Olby tfn.021-204 94

15 April kl. 19.00

Jan Hultberg från Köping berättar om sin forskning.

Lokal: Herrgårdets Servicehus

Adress: Knutsgatan 2D

Anmälan **senast 11 april** till:

Sten-Ove Sandell tfn.021-620 65 eller

Sven Olby tfn.021-204 94.

29 maj Vårresa till Vadstena landsarkiv och Medevi brunn.

I Vadstena finns förutom mikrokort även olika databaser, t.ex.

NIXON "Nödvändig Index Omfattande Namn" (för personhistorisk forskning),

"Bouppteckningsregister" (arbetet med detta register pågår),

"Personsökaren" (kykobokföringen för Linköping),

"Sockenstatistik" (statistiska uppgifter för åren 1749-1859),

NAD (Nationell Arkivdatabas),

NAD - Topografidatabas,

ARKIS - Sökning i landsarkivets beståndsregister,

ARKIA - Sökning i landsarkivets förteckningar, och

KARTIA - Sökning bland landsarkivets kartor och ritningar. Som synes en hel del att titta på.

Programmet till denna resa är inte till 100% fastställt men resan måste starta relativt tidigt på dagen p.g.a. det stora avståndet mellan Västerås och Vadstena. Vi beräknar att hinna med att besöka en del av de historiska platser som finns i och runt Vadstena. Den som är intresserad av resan kommer att få alla detaljer om densamma senast 15 februari.

Anmälan **senast den 15 februari** till:

Sten-Ove Sandell tfn.021-620 65 eller

Sven Olby tfn.021-204 94.

Den 18 och 19 september 1999 anordnas **Riksstämman** i Karlstad och klubben avser att ordna en bussresa till stämman, med anledning av att det öppnats ett nytt "Arkivcentrum" i Karlstad, som innehåller bl.a. Värmlandsarkiv-Landsarkiv för Värmland.

Folkrorelsernas arkiv för Värmland.

Emigrantregistret.

Forskarsalen och arkiven kommer att hållas öppna under släktforskar dagarna.

Intresseanmälan för denna resa lämnas till:

Sten-Ove Sandell 021-620 65 eller

Sven Olby 021-204 94 **före 1 april.**

Klubbens organisationsnummer 878001-8334

ISSN 1402-0300

Styrelsen för tiden 1998-1999.

Ordförande	Sven Olby	Ragnaröksgatan 12 e-postadress: soy@mdh.se	723 55 Västerås	021-204 94
V. ordförande	Peder Danielsson	Ishavsvägen 9 e-postadress: peder.r.danielsson@vasteras.mail.telia.com	722 31 Västerås	021-275 50
Sekreterare	Larsowe Roman	Råbykorset 38 e-postadress: larsowe.roman@swipnet.se	724 69 Västerås	021-35 86 91
Kassör	Ingela Engelbrektson	Provargatan 3 e-postadress: engelbrektson@swipnet.se	724 66 Västerås	021-18 22 54
Ledamot	Sten-Ove Sandell	Rosenlund Sevalla e-postadress: s-o.sandell@telia.com	725 95 Västerås	021-620 65
Suppleant	Wera Lewén	Vetterstorpsgratan 24	724 62 Västerås	021-13 23 76
Suppleant	Nancy Söderberg	Björskogsgatan 6 a	723 40 Västerås	021-14 42 45
Revisor	Berndt Storm	Uniformsgatan 6 e-postadress: b.storm@telia.com	723 50 Västerås	021-14 72 38
Revisor	Börje Bertills	Kakelugngsgatan 5	724 76 Västerås	021-35 67 36

Årsavgift 90 kronor

Familjeavgift 120 kronor

Postgironummer 96054-2

Arosiana kostar 20 kronor. Vår forskarförteckning kostar 40 kronor inkl. frakt.

Tidningsredaktör Sten-Ove Sandell   Rosenlund Sevalla   725 95 Västerås   021-620 65

OBS! Alla artiklar som är undertecknade med **fet stil** är insända av medlemmar i klubben.

Ordföranden har ordet.

När detta skrives har vi fått en hel del snö och har bara några dagar kvar till julafton. Lucia har just tågat upp för kyrkgången och sjungit sina julvisor. Det är dags att sammanfatta det gångna halvåret. Årets släktforskardagar gick av stapeln i Jönköping. Det började som vanligt på en fredag med ordförandekonferens, där vi diskuterade kvalitén på den forskning som vi utför och på de dataregister som så många föreningar sammanställer med hjälp av bl.a. ALU-arbetare. Förbundet presenterade ett förslag till varudeklaration, som föreslogs skulle medfölja varje registerfil. Det bör framgå vem som har gjort avskriften, hur kontrolläsning har gått till och vem som har gjort kontrollen.

Nästa punkt var förslag till ett "körkort" för cirkeldare i släktforskning. Kursledaren skall få utföra vissa forskningsuppgifter och redovisa dem. En examinator skall sedan bedöma resultatet och utfärda körkortet.

Till sist informerade Margareta Åberg från datain-

spektionen om den nya personuppgiftslagen (PUL), som började gälla 24 oktober. Det var många frågor som ställdes, men vi behöver nog inte oroa oss, utan fortsätta att forska och sammanställa våra resultat som tidigare. Vill man publicera personuppgifter på Internet, måste man dock ha (den levande) personens tillstånd.

Senare på dagen ordnades även en redaktörskonferens, som Larsowe bevistade. Upphovsrätten gick igenom, och man jämförde olika tidningar och fick tips om layout.

På lördagen samlades vi på Hovrättstorget för att gemensamt marschera genom staden till Sofiaparken, där landshövding Birgit Friggebo förrättade invigningen. När musikkåren spelat och drillflickorna dansat, öppnades utställningen i Folkets Hus och alla nyfikna strömmade in.

På eftermiddagen hölls riksstämman under ledning av Carl-Axel Petri. Ordföranden Krister Larsson La-

gersvärd omvaldes och två nya medlemmar invaldes i styrelsen.

Dagen avslutades med helstekt gris, sång, uppträdanden och dans på lövad loge. Samtidigt kom Löparnisse och hälsade oss välkomna till nästa riksstämma i Karlstad. Föreningen planerar att göra en bussutflykt dit, så ring någon i styrelsen om du är intresserad att följa med en eller två dagar. Det hölls också flera intressanta föredrag med släktforskaranknytning. Först lyssnade jag på Björn Lippold, som berättade för en stor publik om soldatforskning. Han kryddade berättelsen med många historier, och åhörarna stortrivdes. Nästa föredrag hölls av Kalle Bäck, som berättade om brott och straff. Det var lika intressant och underhållande som det föredrag han senare höll hos oss i Västerås om utedassens historia. Den tredje föreläsningen jag var på, hölls av Uno "Mygga" Eriksson, som berättade från scen och kabaré. Det var lite västmanländsk anknytning eftersom han bl.a. berättade om Thor Modén, som ju var född i Kungsör. Det hölls flera intressanta föredrag, men jag hann inte med flera.

Höstprogrammet började med en resa till muséet och arkivet på Svanå herrgård. Tyvärr var det inte så många medlemmar som var med och fick se denna fina anläggning.

Samma vecka ordnade vi en forskarresa till Leksand, där 16 personer var intensivt engagerade med mikro-kort och läsapparater.

Efter Kalle Bäck's besök i oktober, kom arkeolog Ulla Bergkvist i november och berättade om utgrävningar i Västerås.

Under hösten ordnades bibliotekens dag, och då fanns representanter för klubben i forskarummen och hjälpte intresserade personer tillrätta. Vi hade en jämn ström av nyfikna hela dagen, vilket var mycket trevligt.

I december hälsade vi några nya medlemmar välkomna, och informerade om klubbens verksamhet.

Under året har vi haft 10 protokollförda styrelsemöten, där vi behandlat allehanda frågor som berör vår förening.

Till sist skulle jag vilja rekommendera ett radioprogram som heter "Folkminnen" sänds i P1 på lördagar 08.45-09.00, och repriserna söndagar 13.45-14.00. Programledarna Bengt af Klintberg och Kristina Mattsson berättar om gamla seder och bruk, och får hjälp av lyssnare, som bidrar med berättelser och olika ramsor.

Hoppas ni tycker att vårprogrammet verkar intressant. Alla är mycket välkomna till våra aktiviteter.

Sven Olby

Från redaktören

Nu är glada julen slut slut slut o.s.v. o.s.v.

Det här är ingen försenad present från jultomten precis (AROSIANA alltså), men jag hoppas Ni skall ha lite nytta och nöje av tidningen ändå, och god fortsättning på det nya släktforskaråret tillönskar jag Er!

Sten-Ove Sandell

OBS! DISGEN-kurs OBS!

Föreningen skall anordna en kurs i att använda data-programmet DISGEN. Programmet som håller reda på forskningsresultatet som du tagit fram.

Grundkurs. Detta är en kurs för nybörjare. På denna kurs kan alla vara med, även de som inte har arbetat med datorer förut.

Fortsättningskurs. Denna kurs är för de som använder programmet redan och har lite vana av detsamma. Denna kurs kommer ha som huvudinriktning, att använda mera avancerade detaljer som finns i programmet, och som kan vara bra att kunna.

Plats för kurserna blir Irstaskolans datasal.

Beräknad start lördag den 13 februari 1999.

Kostnad max 500 kronor för fem lördagar om tre timmar varje gång.

Lärare blir Kerstin Myrberg från Sala. Hon är s.k. PC-fadder för programmet.

Anmäl Ditt intresse snarast till:

Sven Olby tfn. 021-204 94

OBS! Viktigt! OBS!

Valberedningen önskar få förslag på personer som skall ingå i den nya styrelsen som skall väljas på årsmötet i mars. Kassören och två suppleanter har av sagt sig omval, så tre nya namn måste fram. Har Du förslag på någon lämplig person eller själv kan tänka Dig att ställa upp och arbeta för föreningen, lämna Ditt förslag till valberedningen snarast.

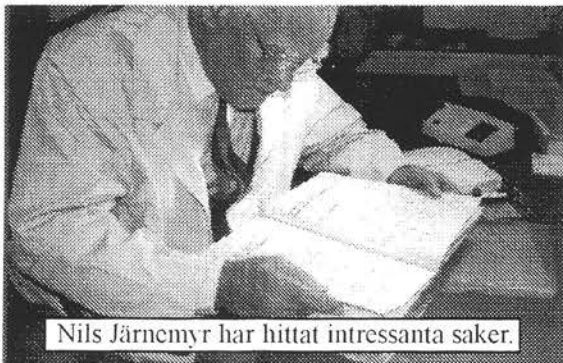
Valberedningen består av följande tre personer:

Bengt Åkerberg tfn 021-14 51 60 (sammankallande)
e-post: bengt.akerberg@telia.com

Inger Kjellberg tfn. 021-14 69 82

Gunnar Andersson

Rapport från besöket på Svanå bruksarkiv 11 sept.-98.

Nils Järnemyr har hittat intressanta saker.

För dem som inte hade möjlighet eller inte ville följa med på forskarresan till Leksand 12-13 september ordnades ett studiebesök på eftermiddagen den 11 september. Vi besökte Svanå Bruk och deras nyöppnade Bruksarkiv.

Arkivarie Lena Flinck-Mejjer från Arkiv Västmanland hälsade oss varmt välkomna och guidade oss runt i arkivet och berättade om innehållet och visade en del kuriosa och andra intressanta arkivalier.

Åtta medlemmar deltog och vi fick se ett fint och välordnat arkiv samt en liten utställning av bruksföremål från bruket och gården.

Arkivet omfattar cirka 100 hyllmeter böcker, 300 kartor, 130 originalritningar, samt lösa handlingar och bilder. Det finns handlingar och bokföring från 1500-talet fram till 1950-talet och från slutet av 1700-talet är arkivserierna sammanhållna. Det finns förutom arkiven från Svanå Bruk och Gård ytterligare fjorton arkivbildare i detta arkiv. Noterbart är att Nils Järnemyr gjorde flera fina fynd, roliga och intressanta upptäckter om några släktingar som arbetat på Svanå.

Minnesnoteringar från besöket gjorda av

Larsowe Roman

Fotnot: De fjorton övriga arkivbildarna är; Bjurfors Bruk, Bondgruvans AB, Fraggs Gård, Greve Knut K. Posse, Gäsjö Gard, Klotens Bruk, Lernbo Norbergs Gruvaktiebolag, Lisjö Bruk och Gard, Nordansjö Hytta, Nyhyttans Bruk, Olofsfors Gard, Olsbennings Hytta, Spännarhyttan och Avike Bruk.

Rapport från forskarresan till Leksand.

För andra gången anordnade klubben en forskarresa till släktforskarnas hus i Leksand. Det var 14 medlemmar som på lördagsmorgonen den 12 september klev på bussen för att åka upp till Leksand. På vägen tog vi upp två släktforskare från Sala.

Jag hoppas att alla deltagare fick svar på det dom hade tänkt sig att lösa. Vad det gäller mig själv så startade jag sökandet på en gren som jag inte gjort speciellt mycket på tidigare. När tiden började rinna mot sitt slut på söndagskvällen så stötte jag på namnet Anna Greta Brun. Jag tänkte inte så mycket mer på det men när jag kollade i födelseboken fick jag se att hennes pappa hette Eric leBroun och var smed på Ön i Älvkarleby. Då tänkte jag att nu har jag nog stött på min första vallonsmed.

Tiden var nu ute så något mer hann jag inte med att kolla upp. Veckan därpå fick jag i min hand matrikeln över släktforskarna i Uppsala. Jag började med att kontrollera om det fanns någon som forskade på namnet, Brun, det fanns det. Hans namn var Olof Öbrink och var överhuvud för släktföreningen Öbrink. De hade alla en leBroun som stamfader.

Han hade att berätta att leBroun kom från Liege och dessutom skickade han mig en antavla som utgick från den förste leBroun som han hade i sin forskning. Jag fick då 4 generationer ytterligare före den Eric leBroun som jag hade hittat i Leksand.

Som en avslutning på detta kan jag säga att det jag fick ut av resan till Leksand skulle säkert tagit mig ett halvår av forskning om jag skulle skickat efter kort från Svar i stället. Till er som funderar på att åka med nästa gång kan jag säga, se det som en investering i tid.

Peder Danielsson

Rapport från mötet den 7 oktober.

Vi var 30 stycken som kom för att höra Kalle Bäck från Linköping hålla ett väldigt trevligt föredrag om vårt s.k. "hemlighus". Varför det kallades "hemlighus" återkommer jag till.

Kalle Bäck berättade varför han kommit att studera ett så udda ämne som detta. Det var när han besökte gamla torp för ett forskningsprojekt som han genomförde och som sedan blev till en bok. Bokens titel "Början till slutet" och som handlar om "Laga skiftet och torpbebyggelsen i Östergötland 1827-1865"

Vid de besöken så hade han ofta något eller några av sina barn med sig, och då fick han frågor om dessa utedass som alltid fanns vid torpen. Frågor som han inte själv kunde svara på. Detta gjorde att när han var färdig med torpen, så började han undersöka hur det förhöll sig med våra "hemlighus".

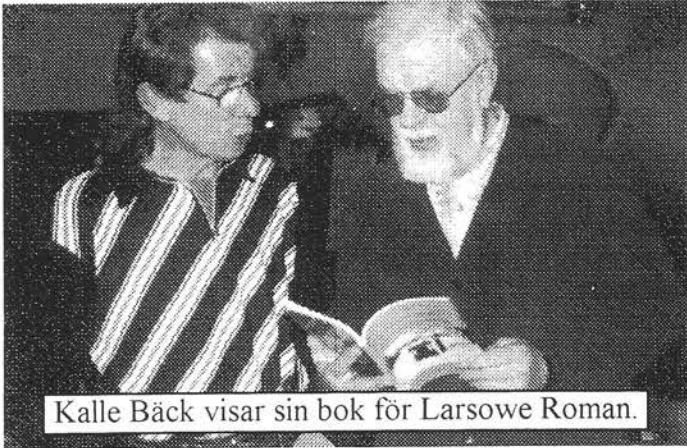
Han började med att intervjua torpare, lantarbetare och bönder (97 stycken intervjuer blev det). Dessa in-

tervjuer varade allt från 2 timmar till 14 timmar, och det diskuterades i huvudsak 4 frågor.

1. Längden på besöket?
2. Hur många besökare samtidigt?
3. Vilka kombinationer? (Far-son t.ex.)
4. Vilka samtal fördes?

Hur var då "dassen" utrustade? 75% hade 2 eller 3 sittplatser. Sedan var det i fallande skala 4,5,6 och 7 platser. "Dass" utrustade med bara en sittplats var en raritet på den tiden.

Kalle Bäck visar sin bok för Larsowe Roman.

På morgonen var besöket ofta kort och enskilt. Vid lunchtid (12.00-14.00) varade besöket lite längre 15-20 minuter samt de var oftast två och två (far-son, eller mor-dotter) samtidigt. På kvällen slutligen var det ofta flera samtidigt och besöket kunde vara i 45 till 60 minuter.

Det som "avhandlades" vid dessa besök berodde naturligtvis på vilka som var där samtidigt. Bonden och drängen pratade kanske om vad som skulle göras på åkrar och ängar. Mannen och hustrun förde samtal om vardagssysslor, familj, grälade ibland och de planerade också ekonomin på detta ställe. Därav namnet "hemlighuset". Alla enskilda och hemliga samtal fördes ute på "dasset", som i regel låg avskilt från bostaden ibland tillsammans med något uthus.

Han berättade även lite om "Folk och bostadsräkningen" 1936, samt att i **Efesus fanns det plats för 24 stycken samtidigt, men där kunde de även bli serverade vin och druvor medan de var på plats.** Sant? En väldigt trevlig kväll. (Se även sidan 22-23)

Sten-Ove

Medlemsmötet torsdagen den 19 november 1998.

Drygt 40-talet medlemmar hade samlats i Hörsalen för att lyssna till Arkeolog Ulla Bergkvist från Riksantik-

varieämbetet, och hennes föredrag; "Utgrävningar i Västerås med omnejd med tyngdpunkten på Västerås äldsta historia."

I boken "idealstad med förhinder" har förre Stadsarkivarien Sven Olsson rekonstruerat det senmedeltida Västerås, och kartbilderna från denna använde Ulla Bergkvist som illustration till föredraget.

Den äldsta bevarade originalkartan över Västerås kom till efter den stora stadsbranden år 1688. Kartan från 1854 visar att Västerås inte ökat något särskilt ytmässigt jämfört med 1688.

Det har gjorts fynd inne i staden, där Rudbeckianska skolan idag ligger, som tyder på bebyggelse troligen från yngre järnåldern samt ett gravfält från senare tid. Bakom gamla musikbiblioteket och Proban har man hittat rester av byggnation från 430-640 e.Kr samt 1670-talet.

Runstenar har hittats och funnits vid Domkyrkan, Smäcken nere vid ån, gamla VLT-huset och "Skraparf" alla från 1000-och 1100-talen.

Vid arkeologiska utgrävningar har det gjorts fynd som visar att det har bott en bronsgjutare i nedre hörnet av nya VLT tomten och att det måste ha funnits en begravningsplats vid Bondtorget mellan åren 890-1250 och att den slutade användas i slutet av 1200-talet.

Ulla Bergkvist konstaterar att det inte finns mycket skriftligt bevarat från Västerås tidigaste historia. Västerås finns omnämnt som "Arosa" bland biskopsorterna i Lunds stifts förteckning från 1120-talet, samt i den s.k. Florenslängden ifrån 1320.

Det fanns troligen fem stycken kyrkor inom Västerås stad under 1100-talet t.o.m. slutet av 1300-talet.

Vid utgrävningar i hörnet av Skolgatan och Västra kyrkogatan samt på den s.k. "Mejeritomten" har man hittat rester av det s.k. "Stadsdiket".

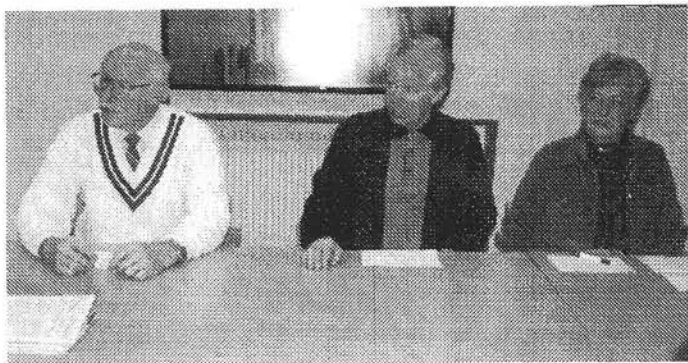
Med hjälp av C14 metoden har man fått fram att Västerås slotts äldsta delar troligen är från 12-1300-talet. Man har hittat rester av ett grytgjuteri i hörnet av nuvarande Sturegatan och Domkyrkoesplanaden.

Detta är ett litet urval av allt som Ulla Bergkvist berättade om i sitt föredrag.

Antecknade gjorde **Larsowe Roman**

Ulla Bergkvist

Några av de nya medlemmarna. Från vänster
Sven-Eric Röstvall, Ake Stal och Lis-Britt Stal

Torsdagen den 10 december 1998 hölls i lokalen "Kopplingen" hos Västerås Energi och Vatten, det traditionella mötet för årets nya medlemmar.

Ordföranden Sven Olby presenterade klubben, samt styrelsemedlemmarna och deras funktioner. Föreningen har nu drygt 300 medlemmar.

Sveriges Släktforskarförbund består av drygt 100 klubbar och ungefär 7200 stödjande medlemmar. Västerås Släktforskarclubb är en av de äldsta klubbarna i landet. Man kan alltså även vara med i förbundet som stödjande medlem.

Sven informerades om diverse litteratur, CD-skivor m. m. som kan köpas eller erhållas från förbundet.

Han redogjorde för bibliotekets resurser, mikrofilmer och fiche, SVAR-katalogen, litteratur m.m..

Mötet avslutades med "fika" och materialförvaltaren Gun Larsson-Ekqvall överlämnade en antavle-plansch till var och en av årets nya medlemmar.

Larsowe Roman

Den för barnamord häktade Pigan Stina Persdotter från Hamre i Badelunda har af Siende Härads Urtima Tings-Rätt blifwit dömd att afstraffas med 20 par ris och 2:ne års fängelse å tukthus, för det hennes barn genom Stina Persdotters wangömmo, utan uppsåt att dräpa, lju-tit döden och sedemera blifwit å lön lagdt.

VLT 18430119

Jag får härmed warna allmänheten och i synnerhet Herrar Handlande, att icke lemna min Hustru Anna Stina Hansdotter några waror på credit emedan sådant af mig icke godkännes hälst som wi i anseende till min hustrus lättsinniga lefnad, lefwat åtskiljde öfwer 1 1/2 års tid. Ståltorp den 22 Juli 1843

Jan Jansson

VLT 18430722

Genealogiska Föreningens arkiv

Bevara släktforskares resultat

Det händer tyvärr att släktforskares material blir lig-gande på någon vind utan att någon närstående vill el-ler kan ta hand om det efter att släktforskaren avlidit.

Vart kan man vända sig för att se till att materialet inte går förlorat för framtiden? Det ligger ju ofta en oerhörd mängd arbete bakom forskarens resultat.

Arkivhandlingar (brev, ritningar, kartor, ägo-handlingar m.m.) som rör en enskild person, gård eller lo-kalt förankrad släkt hör närmast hemma på landsarki-vet. Riksarkivet eller Kungliga Biblioteket kan tillfrå-gas om brevsamlingar och äldre handlingar av riksin-tresse.

Arbetsmaterial som anteckningar från arkivbesök och liknande kan tyvärr sällan användas av andra forskare. Om sammanställningar (med ordentliga källhänvisning-ar!) gjorts i en släktbok eller resultatpärm kan själva arbetsmaterialet oftast gallras ut. Men det är en grann-laga uppgift att skilja ut det väsentliga!

Reultat i form av antavlor och släkttavlor, ansedlar eller personakter har däremot ofta stort värde för ef-tervärlden. Särskilt gäller det om forskaren gått ige-nom källor som inte finns mikrofilmade, eller som på annat sätt är svåra att hitta.

Gäller utredningarna till stor del en viss yrkesgrupp eller en annan specialkategori finns flera organisatio-ner som kan vara intresserade av resultaten. Lokala släktforskar-och hembygdsföreningar ska självklart kontaktas om materialet belyser "deras" områden. För mer geografiskt spridda släkter finns Genealogiska Föreningens arkiv i Stockholm, som samlat släktfors-kares resultat sedan 1930-talet. Där finns också hän-visningar till samlingar som placerats på andra arkiv. Du kan kontakta GF på tel. 08-32 96 80 för råd.

Det är som sagt svårt att i efterhand sortera ut det som bör bevaras. Det bästa är om vi som släktforskar själva ger eftervärlden en fingervisning genom att an-teckna på viktiga pärmars etc. om de bör bevaras eller inte, och kanske också hur och var.

Ian Hamilton

Ordförande i Genealogiska Föreningen (GF)

Riksförening för släktforskning

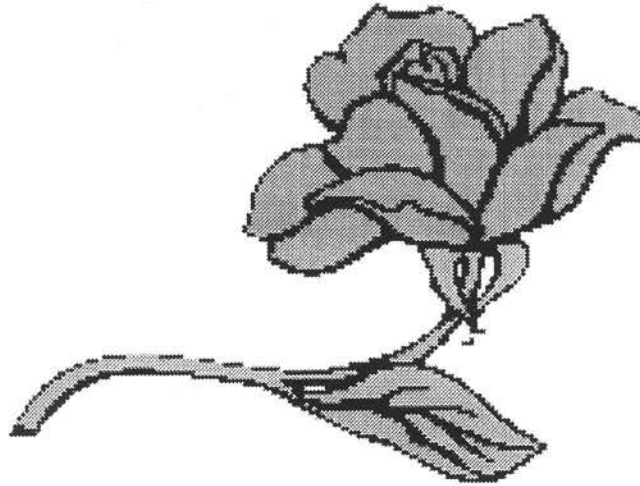
Box 6442 113 82 Stockholm

Tel. 08-32 96 80

Se även sidan 8 för mer information om GF, samt även ett erbjudande från dem.

Nya medlemmar 1998

Vi hälsar dessa nya medlemmar hjärtlig välkomna till Västerås Släktforskarclubb och hoppas att Ni skall ha glädje och nytta av Ert medlemskap.

Larsson Agneta	Lavendelvägen 81	72245 Västerås
Orebrand Anna	Johannesbäcksgatan 48E	75433 Uppsala
Ode Bengt	Löpargatan 80	72241 Västerås
Wilhelmsson Bengt	Flugspögatan 7	72349 Västerås
Jones Birgitta	Bygatan 20	72466 Västerås
Lejdström Camilla	Regementsgatan 29	72345 Västerås
Westerdahl Elisabeth	Kusta Säteri	72597 Västerås
Strömberg Elisabeth	Kaserngatan 49	72347 Västerås
Bohman Erland	Benvägen 17	72352 Västerås
Falk Georg	Tekoppsgatan 10	72476 Västerås
Karlsson Hans	Hjälsta Vettesta	74082 Örsundsbro
Bergqvist Karl E	Tegelbruksvägen 26	73431 Hallstahammar
Haraldsson Kenneth	Järvstigen 5	73030 Kolsva
Lindbom Kersti	Botängen, Kungsåra	72598 Västerås
Söderwall Lars Axel	Fornminnesgatan 1	72351 Västerås
Eriksson Lars-Erik	Pettersbergsgatan 3	72463 Västerås
Egnesund Lennart	Förmansgatan 17	72466 Västerås
Eriksson Marie	Rosenlundsvägen 21	15230 Södertälje
Larsson Sigvard	Guldalsgatan 7	72351 Västerås
Löfgren Stefan	Regementsgatan 11	72345 Västerås
Hallberg Stig	Björnfällsvägen 3	72242 Västerås
Johansson Sven	Vasavägen 16B	73747 Fagersta
Andersson Sven-Bertil	Västra Ringvägen 24A	72211 Västerås
Röstvall Sven-Eric	Annedalsgatan 17	72460 Västerås
Täljare Ulla	Lådberga 4139	73197 Köping
Nyberg Åke	Irsta Klockargård 1	72597 Västerås
Gummesson Bo	August Palms väg 6	72464 Västerås
Hecht Harald	Västermalmsgatan 2B	72461 Västerås
Taudien Jan-Erik	L. Kjulavägen 43	63362 Eskilstuna
Norén Lars	Reveljgatan 6	72350 Västerås
Bergström Yvonne	Diskusgatan 140	72240 Västerås
Stål Åke	Bläsenbergsvägen 19	64045 Kvicksund
Stål Lis-Britt	Bläsenbergsvägen 19	64045 Kvicksund

"FINNSAM"

Har Du "FINNAR" i Din antavla så kanske denna förening är intressant. För år 1997-1998 var K-G Johansson, kontaktman för Bergslagsregionen, och han har adress: Saxhyttan 3619, 712 94 Grythyttan, tfn (0)591-193 20

FINNSAM är en förkortning av "Finnbygder i Samverkan".

FINNSAM har växt fram ur det ökande intresset för den svedjefinska kulturen i de olika bosättningsområdena som uppstod i Sverige och Norge efter invandringsvågen på 15-och 1600-talen.

FINNSAM är en samarbetsorganisation med nätverksstruktur för de som arbetar med och har intresse av den svedjefinska kulturen. Verksamheten skall vara fristående från andra organisationer och partipolitiskt obunden. Såväl enskilda som föreningar eller institutioner kan bli medlemmar.

FINNSAM:s syfte är:

att stödja arbetet med att bevara, dokumentera och levandegöra, att sprida kunskap, informera och inspirera, att främja samverkan mellan enskilda personer, föreningar och institutioner, med intresse för den svedjefinska kulturen

FINNSAM består idag av ett nätverk med drygt 200 medlemmar. Nätverkets verksamhet finansieras med en avgift som enbart skall bekosta de informationsutskick som görs 4 gånger per år. Övriga projekt och aktiviteter skall finansiera sig själva. (Avgiften för 1997/98 är 100:-)

FINNSAM skall också stärka nätverkets interna informationsutbyte och utåtriktade verksamhet genom att skapa egna internetsidor med grundläggande information. Ansvarig: christer.nilsson@karlstad.se

FINNSAM arrangerar i samarbete med lokala värdar, två konferenser per år i olika finnskogsområden. Där presenteras olika sidor av finnkulturen. Konferenserna är högsta beslutande organ inom nätverket. Här avrapporteras och fattas beslut om pågående och nya projekt. Alla medlemmar inbjuds via "FINNSAM-INFORMATION". Var och en svarar för sina kostnader.

Genealogiska Föreningen (GF) Riksförening för släktforskning Box 6442 113 82 Stockholm tel 08-32 96 80

<g.f@mbox200.swipnet.se>

Om någon eller några personer i Er förening har välgarna åt Stockholm skulle vi sätta stort värde på att få visa samlingarna i Släktforskarnas Arkiv. Det är ett omvittnat bra fyndställe för släktforskare, och vi vill gärna sprida kunskap om detta. Normalt tar vi dagavgift av besökare som inte är medlemmar i GF, (vi måste ju finansiera verksamheten) men vi bjuder på det plus Släkt och Hävds senaste nummer, om vi får besök av högst fem personer från Er förening vid ett och samma tillfälle senast augusti 1999.

Om det kan finnas intresse hos fler medlemmar att besöka samlingarna föreslår vi följande: Sätt in annonsen i Er medlemstidning så gäller den som forskaravgift för en dag. Den som har med sig annonsen får också senaste Släkt och Hävd (värde tillsammans 80 kr). Erbjudandet gäller en gång per person under den tid som står angivet i annonsen.

Ian Hamilton
ordförande i GF

.....
• Annonser

• Ska Du besöka Stockholm?

• Forska gratis första dagen i

• **SLÄKTFORSKARNAS ARKIV**

• Genealogiska Föreningen bjuder Dig
som är medlem i

• *Västerås Släktforskarförening*

• att bekanta Dig med samlingarna
(normal dagavgift 40 kr).

• Sabbatsbergsvägen 20, vid S:t Eriksplan. Gå 200 m
snutt upp i Vasaparken.

• Öppet må-fre 10-16

• Ta med annonsen. Gäller t.o.m augusti 1999.
.....

Text från stenbänkar på Djäkneberget:

*Den lyckan är dock mer än gods och guld,
att dö i frid och ha betalt sin skuld.*

Brunnby gård Västerås

(med anor från 1300-talet)

Uppgifter enligt informationsblad från Hushållningssällskapet.

Den 25 januari 1367 nämns en man Faste i Brunnby bland andra nämndeman som fastemän vid ett jordköp i Lista. År 1401 omtalas Joan i Brunnby som nämndeman. Längre fram på 1400-talet synes Brunnby ha varit säte för häradshövdingen i Tjurbo härad Bengt Karlsson, som var gift med Ingeborg Matsdotter av Vasaätt. 1480 skänker Ingeborg jord i bl.a. Brunnby till Västerås kloster. I september dör Ingeborg och ger Brunnby m.m. till klostret. Något år efter detta köper Sten Sture d.ä. och hans hustru Ingeborg Tott Brunnby av klosterbröderna i Västerås.

År 1503 ger Sten Sture Brunnbygårdarna åter till predikobröderna. Genom arvsprocessen i Lödöse kom Gustav Vasa år 1528 i besittning av bl.a. Brunnby rättdöme bestående av några gårdar i Irsta, Tillberga och Kungsåra socknar.

År 1571 heter landbönderna på Brunnby Anders och Olof. Enligt längden för Älvsborgs lösen har de 10 kor, 4 kvigor, 8 oxar, 1 häst, 2 ettårsstutar, 15 svin och 28 får. De äger dessutom 49 lod silver, 9 lispund koppar, 655 marker och 9 öre.

År 1611 blev Olof i Brunnby jämte ett par andra av Leijonhufvuds landsbönder, av sin herre anklagade för att ha släppt en dödsdömd tjuv och horkarl, som de haft ansvaret för.

År 1634 omtalas Olof Hansson som välborne Gustaf Leijonhufvuds gårdsfogde på Brunnby.

År 1636 nämner mantalslängden Nils Orkesson som Gustaf Leijonhufvuds fogde.

År 1640 meddelas det att Brunnby "är gjort sätesgård af". 1667 omtalas Brunnby som fältmarskalken Hindrich Horns sätesgård. Horn var gift med Gustaf Leijonhufvuds dotter Margareta. Vigseln ägde rum på Örebro slott 1643. Initialerna HH finns på en väderflöjel på Brunnby.

År 1701 ägdes Brunnby av grevinnan Beata Wittenberg, änka efter Hindrich Horn. Anders Olofsson Hall är arrendator.

År 1704 gifter grevinnan Wittenberg bort sin dotter Henrietta Beata till baron Nils Posse.

År 1714 dog i Kungsåra Anders Olofsson Hall.

År 1723 dör Nils Posse.

År 1725 firas bröllop på Brunnby mellan Posses änka och landshövding Gustaf Cronhielm.

År 1737 avlider Gustaf Cronhielm, och Henrietta Beata Horn gör Brunnby till änkesäte.

År 1740 avlider grevinnan Cronhielm. Mauritz Posse tar hand om Brunnby.

År 1741 är Peter Dufva inspektor på Brunnby. Han brukar och bebor Ullvi.

År 1777 säljer Mauritz Posse Brunnby till överstelöjtnant Gustav Adolp Frietsky.

År 1783 säljer Frietsky Brunnby jämte tillhörande egendom till greve Knut Arvidsson Posse på Svanå bruk.

År 1787 förrättas storskifte å Brunnby ängsmark.

År 1811 tog Knut Bonde nämndemannen Olof Jansson till arrendator.

År 1843 27/5 säljes Brunnby till N G Fredell i Västerås.

År 1853 inropas Brunnby på exekutiv auktion av Julius Sundin.

År 1864 bygger Sundin om huvudbyggnaden på Brunnby.

År 1874 sålt till agronom Robert Stephani.

Sundin avlider 1895.

Kunglige hovmålaren F G Rydberg f 1835, blir hyresgäst på Brunnby.

År 1885 flyttar Stephanie till Badelunda (Hessle).

År 1886 går Robert Stephanie i konkurs.

År 1894 blir häradshövding Richters son Thor arrendator på Brunnby.

År 1904 dör häradshövding Richter.

År 1906 ingår Thor Richter äktenskap.

År 1918 flyttar Thor Richter till Västerås.

År 1919 utbjuds Brunnby till försäljning.

Kontrakt upprättas mellan Richter och Otto Andersson, Nora, om överlåtelse av gården.

År 1945 blir Otto Anderssons son Bengt Anje arrendator av Brunnby.

År 1950 tillträder Bengt Anje som ägare.

År 1962 köper Västmanlands läns Hushållningssällskap Brunnby.

Stor-Per Svensson (Jätten i Norra Dalarna)

Stor-Per var född 1882 i Ytterhogdal i Härjedalen och kom att bli mycket känd i gränstrakten Dalarna-Härjedalen och Norge. Berömmelsen kom nog av att han var 214 centimeter lång och vägde 137 kilo. Han hade storlek 54 i skor och hans förlovningsring mätte 33 millimeter i inre diameter. Han var stark som få men gjorde aldrig en fluga förnär. På Skogsmuseet i Särna "Lomkällan" finns en utställning och ett bildspel om den kringvandrande diversearbetaren Stor-Per Svensa's liv.

Han lämnade hemmet i tjugofemårsåldern och blev en kringvandrande skogsarbetare, flottare och diversearbetare, en s.k. "bolackare". I Norge är han känd som "Storingen" eller "Storsvensken". Han var mycket omtyckt och uppskattad person där han drog fram, och många är historierna om hans bedrifter.

Även om han var arbetsam, så låg hans passion någon annanstans än i arbetet. Han tyckte om att läsa, och hans ryggsäck var ofta fylld med böcker. För att inte förstöra ackordet för sina arbetskamrater, när han arbetade i skogen, tog han så kallade liggdagar, när han låg inne i kojans och läste hela dagen.

Han var även med och flottade timmer. För att flottningen skulle gå bra, var det viktigt att flottleden var ren från hindrande stenar, och annat som kunde stoppa upp timmerstockarna, så att brötarna ej uppstod.

En gång var Per med i ett arbetslag som skulle rensa i en å (Stråfulan) några mil väster om Särna. På eftermiddagen kom de fram till en stor sten, som timmerstockarna brukade fastna mot, och som därigenom bildade brötarna. Man arbetade länge med att försöka få upp stenen, men beslöt att avbryta arbetet för dagen, och spara stenen till följande dag.

Arbetslaget bodde i en koja i närheten. Under natten

hörde någon hur Stor-Per smög sig ut. Mannen tänkte inte vidare på det, men på morgonen fick man förklaringen. Stor-Per hade inte kunnat sova med tanke på stenen utan gått ut och ensam rullat upp den! En slippig och blöt sten utan egentliga tag för handen. Dessutom rullades stenen upp för en slänt! Stenens beräknade vikt är ungefär 1200 kg.

Stenen har numera försetts med inskription på en kopparplåt som berättar om denna prestation. En relik av stenen samt kojans där manna bodde ingår i Särna skogsmuseums samlingar.

Trots sin storlek så var han inte klumpig. Det sägs faktiskt att han var så smidig att han till och med kunde slå frivolt både bakåt och framåt.

Att vara storväxt hade också sina problem, kläder bl.a. Han lät i regel en sömmerska i Högvålen sy sina kläder. Normala halsvidder är omkring 38-40. Per hade 37, inte i halsnummer, men runt handleden. När sömmerskan sydde blusar och skjortor åt Per så tog hon mått runt sin egen nacke och runt hakan. Det blev ett bra halsmått till Pers skjortor.

Han var trots sin storlek duktig på att dansa, och flickorna dansade gärna med honom. I och med att Stor-Per Svensa var så stor, skulle man kunna tro, att ingen vågade mucka gräl med honom. Men det var faktiskt de som gjorde det ändå, kanske just därför att han var så stor. Men Stor-Per Svensa gick alltid undan så att inget bråk hann uppstå. Han var fredligt lagd och kanske var han rädd för, vad hans egen styrka skulle kunna ställa till med.

Med tiden drabbades han av värk, själv trodde han det kunde bero på sviterna efter ett knivhugg i korsryggen. Hugget utdelades av en svartsjuk man, när Per dansade med en flicka. Förmodligen gjorde umbäranden vid det hårda livet i skogen och efter älvarna sitt

Stor-Per Svensa och samnen Jo-Pers Mågen vid Slagufjället i början av 1930-talet.

till. När värken så småningom blev så svår att Stor-Per fick svårt att klara sig på ackordet i skogen, fick han stanna i kojans, och syssla med allehanda göromål.

Han var förlovad som tidigare nämnts, men gifte sig aldrig. De fick en son, och denne son levde till sommaren 1998, men familjen bodde aldrig ihop. Troligen var Stor-Per allför fäst vid det fria, kringflackande livet som han levde, tills han dog 54 år gammal på Särna sjukhem våren 1936.

Idén till denna artikel kommer från Jari Talso. Uppgifter och bilder har Särna Skogsmuseum välvilligt ställt till förfogande. Museet har även en bok om Stor-Per Svenska till försäljning.

Särna den 13-1-1936

Goddag snälla syster Elin. Tack för brevet.

Jag får tala om att jag flyttat från Idre, jag är nu på Särna sjukhus. Här är det bra att vara det är bara plågorna som frestar på humöret. Jag vet då inte hur det går om jag lever över vintern så jag får se någon sommar mer.

Att besegra döden är väl inte så lätt när den har kommit i kroppen. Man kan ju besegra den på ett vis om man tror att man ska leva i en högre tillvaro i en annan värld så att man måste dö för att sedan bli mer levande än man varit.

Ja, i så fall tror jag nog att det går bra. Ja, ännu är det väl inte alldeles slut med mig jag kan nog vara uppe och halta och gå med käpp, käpp har jag förstås använt i flera år, fyra-fem år. Jag fick brev från syster Signe, dom lever bra där i Fogdal, tror jag.

Jag fick 100 kronor från stärbhuset.

Ja, jag var ju inte utan pengar när jag kom hit från Idre heller jag hade 70 kronor kvar av pensionen som jag fick i mitten av december månad.

Jag fick 114 kronor då, och så hade jag en spark med. Dom sa att jag skulle ta den med så kunde jag åka spark och hälsa på dom i Särnaby om jag orka och ville ibland.

Jag tänkte i jul att jag ville ge er en julklapp, men det vart inte. Nu sänder jag er en liten slant 10 kronor så att ni kan köpa något ni vill till minne av mig. Ja nu slutar jag med kära hälsningar till snälla familjen Skogh.

Broder Per Svensson

Sjukstugan Särna.

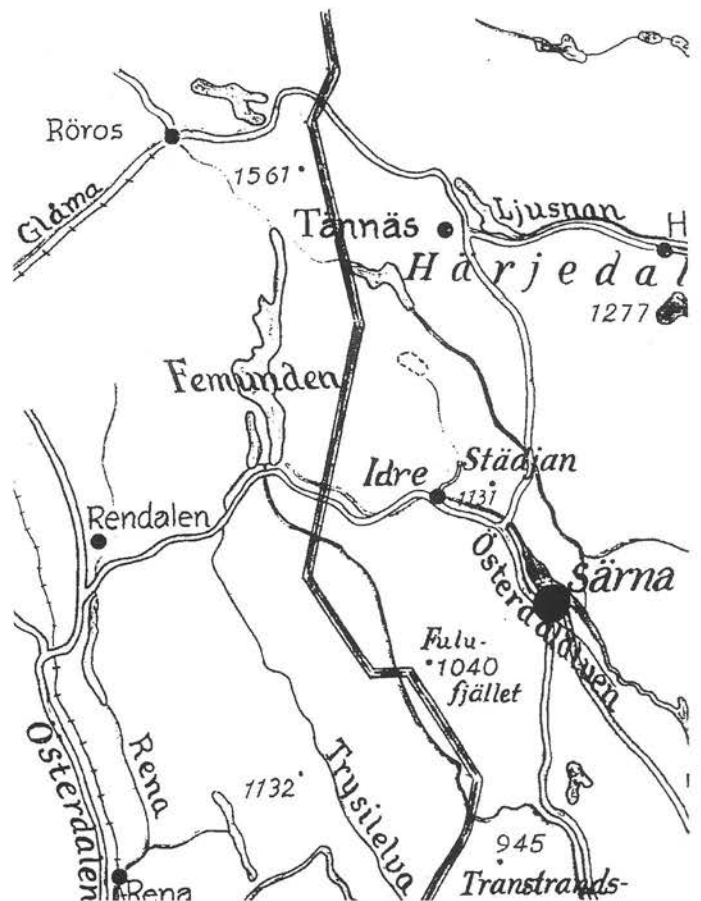
I förordet till boken står bl.a.:

"Jättekarlen Stor-Per Svenska" är en autentisk berättelse från en tid då muskelkraft ofta kunde betyda att vara eller inte vara.

Två stycken citat ur boken:

"Åter igen packade jag säcken och ingen törs vara i tvivel om vart färden gick. Jag var som flyttfageln. När snön och kylan satte in, drog jag mot söder. När vintern var på flykt, strövade jag mot norr."

"Åter igen var vi ute och vandrade, Lill-Sjöberg och jag. Det hade så gott som blivit senhösten, och det var varken hjul eller slädföre, och således lite trafik. Därför måste vi gå till fots den två mil långa vägen till Röros. Jag bestämde mig för att om jag inte fick ett arbete som jag tyckte om när jag kom till bergstaden, skulle jag ta raka vägen över vidden och ner till Tännäs."

Innermättet på Stor-Pers ring. Prova mot eget finger.

Flickan från Skultuna som nös flugor!

Det var sent i november 1795. Lördagen den 28:e hade varit mycket kall och bjöd på vinterväglag hela vägen in till Västerås. Bakom sig i släden, som han fått låna av själva brukspatron Posse på Svanå, hade Peter Svanbäck sin hustru Lena Grysell och lilla jantan Stina Lisa nedstoppade bland bolstren. Det rök ur hästens näsborrar och kölden slog emot Peter när han kisade mot den låga solen över slätten norr om Skultuna:

I februari samma år hade självaste hovpoeten Carl Mikael Bellman gått ur tiden och i augusti den likaledes kände poeten Johan Henrik Kellgren. I Stockholm var hertig Karl och Reuterholm de ledande förmyndaren för Gustav III:s son, Gustav IV Adolf. I Frankrike började skräcktiden från revolutions-epoken att släppa.

Men det är inte på sådant Peter, hammarsmed vid Svanå bruk, och hans hustru tänker när de nu i lånad släde och häst beger sig till staden. Nej, deras oro gäller den lilla Stina Lisa, nu 34 veckor gammal, som nyser flugor. Det hade börjat på tisdagen med att flickebarnet nös ut en fluga, som efter att ha suttit på barnets kind en stund, flög i väg ut i kammaren.

På onsdagen kom inte mindre än 22 flugor ut ur näsan och barnet hade kinkat en hel del. Torsdagen gav ändå fler flugor och Lena biträdd av grannhustrun, som nu var ordentligt nyfiken hade kunnat räkna till över 50 stycken.

Peter, som suttit vid hammaren hela dagen, började bli orolig för barnets hälsa när han på kvällen fick rapport om antalet. Fredagen fortsatte på samma sätt med fler än 50 stycken flugor ur barnets näsa. På rasten hade Peter gått till brukskontoret, för att be om lov att fara till provinsialläkaren i Västerås nästa dag. De fyra äldre bröderna skulle få stanna hemma under överseende av farmor. När Peter och Lena hade kommit in till Västerås hade de letat sig fram till Pehr Gustaf Tengmalm, som läkaren hette.

Det är Tengmalm som i Kungliga Vetenskapsakademiens handlingar berättat denna märkliga flughistoria. Under hela färden in till Västerås hade inte en endaste fluga visat sig och inte heller vid besöket hos Teng-

malm, som till en början var mycket skeptisk, trots att mor Lena sparat flugor som fortfarande levde i en glasflaska. Men nästa dag, alltså första advent 1795, kunde Tengmalm med egna ögon konstatera att det kröp fram livs levande flugor ur lilla Stina Lisas näsa. Han räknade dom till något fler än trettio. Stina Lisa var skrikig och allmänt olustig, gnuggade sig på näsan och

nös. Under hela den påföljande veckan kröp flugor fram ur hennes näsa, men antalet minskade allteftersom. Från och med den andra advent upphörde det att komma flugor ur Stina Lisas näsa. Hon var som Tengmalm konstaterade i sin rapport till akademien från den dagen åter "frisk och munter".

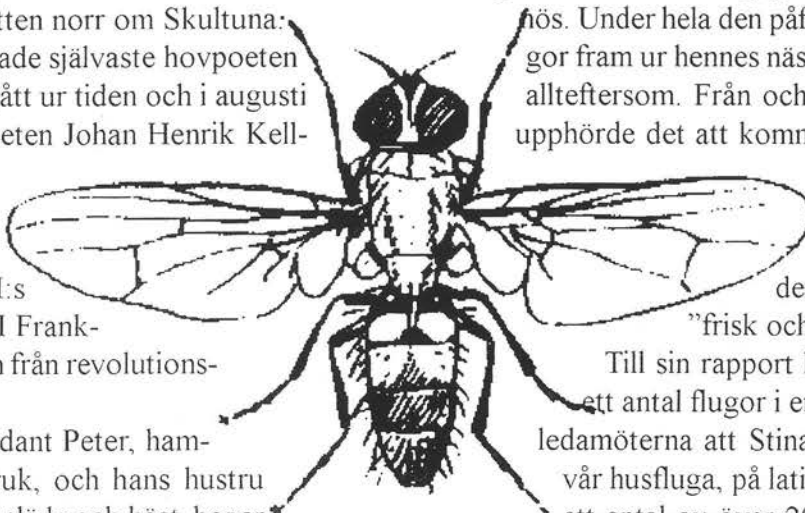
Till sin rapport hade Tengmalm bifogar ett antal flugor i en flaska för att övertyga ledamöterna att Stina Lisa verkligen nyst ut vår husfluga, på latin *Musca Domestica*, till ett antal av över 200 stycken. Tengmalms

hypotes var som han sade i rapporten, att "en dräktig fluga lagt sina ägg i näsan, vilka sedan på detta varma och fuktiga ställe blivit framkläckta". Det som Tengmalm fann besynnerligt i denna lilla medicinalhistoria var att Stina Lisa trots den stora mängden flugor inte tycks ha haft ont av dem. I andra fall som han refererar i rapporten har personerna lidit svårt av huvudvärk och andra plågor när de hemsökts av insekter i öron och näsor. Tengmalm satte inte heller in någon som helst behandling på Stina Lisa, utan drog den riktiga slutsatsen att om flugorna kläcktes skulle de krypa ut av sig själva.

Hur gick det då med Stina Lisa? Så långt jag har kunnat följt henne har det gått bra. Stina Lisa miste sin egen mor vid 1 1/2 års ålder och Peter Svanbäck blev änkeman med fem barn. Vid 20 års ålder gifte hon sig med grenadiären Jan Almlöf från Lillhärad. De bosatte sig i Sågtorp nära Svanå och får tillsammans sju barn, varav tre dör i späda ålder.

På detta sätt kom också lilla Svanå vid Svartån i Harakers socken Västmanland att få plats i medicinhistorien och Stina Lisa en chans att träda fram ur det förflutna.

Gunnar Lignell

Kristina Nilsdotters psalmbok.

I början av 1960-talet fick jag en psalmbok av min far Gustaf Nordvall i vilken det på pärmens insida står "Denna bok tillhör mig, Christina Nils Dotter född den 25 april 1815". Vid den här tiden tänkte jag inte mycket på vem denna Christina kunde vara, boken lades undan och det dröjde ända till en bit in på 1970-talet innan den kom fram igen i samband med att min far dog 1966, så denna väg kunde jag inte få fram några upplysningar. Varför hade han haft Christinas psalmbok? Fanns det några släktband?

Genom kyrkböckerna fann jag så småningom att hon var född i Flisby (Förås). Jag fann även ett par systrar till henne men fortfarande var jag lika ovetande om något samband till vår släkt. Då och då har jag senare på nytt funderat över Christina och hennes psalmbok men inte kommit fram till något.

I min ägo finns även en bunt brev som min farfar skrev till sonen Gustaf under de sista åren på 1890-talet. Han hade lämnat föräldrahemmet 1894 och flyttat till Upsala. När jag nu på nytt läste igenom dessa fann jag i ett av dem från februari 1897 "moster Clara i Påskarp är nu död och begravd". Vem var denna moster Clara? Ett nytt problem att fundera över. Att det fanns en faster Clara var jag medveten om, farfars syster. Jag började beställa filmer igen för att få veta.

Moster Clara i Påskarp.

Clara Gustafva Nilsson var född i Flisby (Förås) den 8 maj 1822, föräldrarna var Nils Jansson och Maja Lena Persdotter. Hon gifte sig 1854 med Sven Johan Johansson i Påskarp, N.Solberga. Clara Gustafva var alltså syster till Christina. Men varför kallades hon moster Clara?

Vid moderns död meddelades: "11 februari 1863 dog Maja Lena Persdotter enka efter Nils Jönsson, Förås mellangård. Född i Torpa 25 november 1789. Varit enka i 30 år, haft 3 oä och 5 äkta barn med samma man. Var 73 år 2 månader och 16 dagar gammal. Lungsot".

Efter denna upplysning började jag söka resten av barnen och här är de:

1. Anna Lena	född 1813
2. Christina	född 1815
3. Johan Gustaf	född 1818
4. Hedda (Hedvig)	född 1820
5. Clara Gustafva	född 1822
6. Maria Elisabeth	född 1825
7. Sanna Karolina	född 1828
8. Charlotta Sofia	född 1830

Fortfarande var frågorna om psalmboken och "mosterskapet" obesvarade.

Men så fick jag en upplysning i ett husförhör 1851 - 1856 i Flisby. I stugan "Berget" under Förås fanns upptagna enkan Maja Lena Persdotter och hennes dotterdotter Hedda Gustafva Charlotta Gustafsdotter född 13 april 1840 i Flisby. Hon var dotter till Hedda Nilsson, nr 4 ovan.

Dotterdotterns namn, tycktes mig bekant och jag kunde snart konstatera följande. Hon var hustru till min farfars bror Anders Magnus, familjerna bodde i samma hus Dalhem under Påskarp i N.Solberga. Det var alltså till henne som Clara i Påskarp var moster och det föll sig då naturligt att man även i farfars familj använde sig av samma språk.

Och nu skall jag berätta hur och varför min far fick denna psalmbok. Farfars bror Anders Magnus och hans hustru Hedvig Gustafva Charlotta hade en dotter Ellen, född 1870. Hon levde till 1953, jag träffade henne i Solberga 1947. En liten gumma med "stickande ögon och händerna på magen". Hon var född i Chicago när familjen under en kort period var utflyttade till Amerika. På äldre dar var hon mycket engagerad i missionsförsamlingen, där hon bl.a. skötte en vaktmästarsyssla. Hon var aldrig gift.

Boet uppgavs efter hennes död av en syster till min far. Hon tog undan psalmboken och gav den till min far som ett minne efter kusin Ellen. Hon i sin tur hade väl fått den på liknande sätt efter mormoderns syster Kristina Nilsson.

George Nordvall

Vi har i klubben en (1) som lämnar in limerickar och det tycker jag är trevligt, men det borde finnas fler som kan detta. Att jag sen blir föremål för en sådan är för mig jättekul, och den kommer som synes direkt in, även om den inte berör släktforskning.

Sten-Ove

Limerick

Herr Sandell från Rosenlund
sågs i arla morgonstund
med en kikare på magen
försvunnen sedan hela dagen
lär dock ha setts vid Ottenby lund.

Birgitta Roman

Allmänna upplysningar och råd till nybörjare.

På väg mot 1500-talet.

Man upphör strängt taget aldrig att vara nybörjare, när det gäller släktforskning. Det rika material, som ställs till förfogande för att underlätta arbetet med att söka rötterna, förändras ibland långsamt och ibland språngvis. Några etapper kan påpekas för att visa, hur arbetet förändrats och kanske underlättats. Vi kan peka på att man före 1940-talet i stort sett var hänvisad till originalurkunder. Så kom den revolutionerande rullfilmen, mycket tack vare mormonerna.

1970-talet blev genombrottsperiod för mikrofilmen inom släktforskningen. Det senaste decenniet började ställa krav på att vi måste göra vårt material mer lättillgängligt genom datorisering, så att våra barn och barnbarn inte skulle överväldigas av luntor, där släktens öden skildras. Måhända behärskar vi efter hand i högre eller lägre grad dessa hjälpmedel. Likväl erinrar vi oss Povel Ramels vers att "alla ha vi varit små", när vi ser nytillkomna släktforskare lite trevande ta sig fram bland rullar och microfiche.

Släktforskarklubbens ledning har funnit det önskvärt, att försöka samla några av de enklaste reglerna för en grundläggande släktforskning till hjälp för dessa, som tycker att det mesta är ganska krångligt. Jag hoppas, att mera erfarna släktforskare inte ska betrakta försöket som varande alltför elementärt eller ofullständigt. I själva starten kan det löna sig, att lägga ner viss möda på att få så klara begynnelseuppgifter som möjligt, gärna så där en hundra år tillbaka i tiden - till farfar eller ännu hellre farfarsfar eller motsvarande generation. Det bör inte vara uppgifter, där man bara kan säga, att det "nog" var så eller så. En pregnant grunduppgift är ett bra stöd.

Har man äldre minnesgoda släktingar kan dessa vara till hjälp. En födelsedagsnotis eller en dödsannons ur ett tidningsarkiv kan ge preciserad vägledning. Och naturligtvis kan en vänlig förfrågan på en aktuell pastors-expedition ge ett värdefullt och framför allt exakt spår. Vi får dock komma ihåg, att personalens uppgift inte är att ge oss service för släktforskning. Erfarenheten säger dock, att man ganska ofta, rent av kan få en intresserad bundsförvant på pastorsexpeditionen, till gagn för de egna intressena.

Innan vi går vidare är det rimligt att påpeka, att våra studieförbund varje år strävar efter att ordna kurser för släktforskare. Avgifterna har av naturliga skäl höjts på senare år, men några hundralappar är det väl värt att inledningsvis lägga på det som i en framtid kan komma att fylla hundratals timmar med en spännande hobby.

De faktiska uppgifter, som vi här ovan rekommenderat nybörjaren att starta med, är som många vet datum för födelse, död eller vigsel. Detta är ju faktiska händelser, som inträffat vid en bestämd tidpunkt. Av denna anledning känns sådana daterade händelser fasta att börja med. Kring ett födelsedatum kan man ju sedan börja bygga såväl bakåt som framåt i tiden. "Liten blir stor" skulle man kunna säga, gifter sig och får barn och så är leden färdiga att bygga på. Gäller det emellertid t.ex. ett dödsdatum, går sökandet självfallet mest bakåt i tiden. Liksom vid ett vigseldatum bör det gå att hitta sidospår.

Film, microfiche och data.

Den apparatur, som ställs till förfogande, när det gäller rullfilm och microfiche, är så pass enkel, att den kan skötas av de flesta efter en ytterligt enkel instruktion. För den nybörjare, som forskar på stadsbiblioteket i Västerås, går det säkerligen att påräkna hjälp från någon därvarande "sakkunnig". En instruktion tar ju bara ett par minuter. Man bör inte dra sig för att fråga om hjälp. "Du gör en människa glad genom att be henne hjälpa dig med ett problem".

Lite mera avancerat kan det förefalla, att ge råd i datorfrågor. För den som redan är datorkunnig lär problemet vara överkomligt, när det gäller att anpassa kunskaperna till släktforskningen. För den som är nybörjare på båda områdena kan det kännas övermäktigt, att ta itu med två nya verksamhetsområden samtidigt. Med nuvarande krav lär det emellertid vara ofrånkomligt, att även en nybörjare efter hand dokumenterar sina fynd som släktforskare via ett datorprogram. Ett gott råd torde vara, att den som är helt ny som släktforskare tillägnar sig ett inte alltför ringa mått av genealogiska kunskaper under t.ex. ett ganska verksamt första år. Därefter bör man nog pröva på, om man vågar vara nybörjare en period även på datorn.

Efter nära 35 års ganska idog släktforskning och ledning av åtminstone inemot ett femtiotal studiecirkel i "vanlig" släktforskning har jag funnit, att jag inte med gott samvete kan lämna över alla pappersluntor och tablåer till intresserade barn utan att förskräcka dem inför materialets mängd. Ett material från de äldsta identifierade anfäderna fram till barnbarnsbarnen omfattande cirka 15 generationer ordentligt dokumenterat på en diskett, med många släkthistoriska notiser från egna led, ger ju också möjligheter till mångfald. Låt denna

framtidsvy bara inte skrämman den närliggande elementära forskningen!

Går man i en studiecirkel får man i allmänhet anvisning på lämplig litteratur till att börja med. Det mesta av vad man behöver som nybörjare och litet till, hittar man på vårt förträffliga stadsbibliotek med särskilda utrymmen för släktforskare. Det kan löna sig att ta någon timme på sig, för att se igenom vad som finns på hyllorna, särskilt på släktforskaravdelningen.

Gör man detta, skall man säkerligen också finna, att Västerås släktforskarclubb utför ett icke oväsentligt arbete till fromma för inte bara nybörjare utan även för dem, som underkastat sig fortbildning i detta fascinerande ämne. Där finns inte bara grundläggande litteratur som Rosenbergs "Geografiskt statiska handlexikon över Sverige" eller Grills "Svenska indelningsverket" utan en mångfald av både övergripande och speciell vägledning. Vägledning ges också vid instruktiva möten inom Västerås släktforskarclubb, där medlemskap bör vara en given sak för en nybliven genealog.

Medlemskap i Sveriges släktforskarförbund för en billig årsavgift ger tillfälle till rabatter på värdefulla bokverk eller tidskrifter till ett värde, som många gånger överskrider årsavgiften.

I sitt sökande efter det förgångna, släkt eller händelser, bör man inte glömma t.ex. stadsarkiven i Västerås och på andra orter. Skulle man eventuellt tycka att landsarkivet i Uppsala låter högtidligt och kanske främmande, så blir man tagen ur den villfarelsen efter ett besök. I och för sig forskar man i långa stycken precis lika bra hemma i det egna biblioteket, men vid besök på landsarkivet vidgas de geografiska ramarna på ett fördelaktigt sätt. Annars hjälper oss ju SVAR - Svensk Arkivinformation i Ramsele - när Västmanland inte räcker till. Deras arkiv av kyrkomaterialier från hela Sverige står via biblioteket alla till buds för en billig penning.

Släktforskningen skapar en känsla av samhörighet mellan generationerna. Släktforskaren blir en ödmjuk länk i en kedja, som inte bara sträcker sig ett antal sekler bakåt i tiden utan som visar förgreningar i både tid och rum. För nybörjaren är det bara att raskt ta itu med de närliggande frågor, som antytts ovan. Detta kan ske i förvissningen att många, som hunnit en bit på vägen, gärna ställer upp med hjälp. "Alla har vi en gång varit små".

Nils Jernemyr

Inskription på stenbänk som finns på Djäkneberget.

Inom Sverges rike ej fins Mälarns like.

Ny forskarförteckning!

Med denna tidning får varje medlem en anmälningsblankett till den nya förteckningen. Styrelsen vill att varje medlem skickar in en förteckning över sin forskning, så att det går att börja med den nya förteckningen eftersom registreringen av alla uppgifter kommer att ta tid.

Gör gärna någon anteckning för det som är nytt, så att det lätt framgår. Det underlättar arbetet.

Skicka sedan in den till Sven Olby eller lämna den vid någon sammankomst.

Årsavgiften önskar kassören gärna ha in före 28 februari. OBS! Glöm ej att skriva Ditt namn på talongen

Motioner till årsmötet.

Dessa skall vara Sven Olby tillhanda senast 28 februari

Släktforskarcurser.

ABF håller har en kurs torsdagar mellan 18.00-20.45 och Medborgarskolan har på tisdagar 14.00 eller 18.00

Tips

Om Du forskar i släkten Bonnevie tror jag följande hemsida på Internet kan vara till nytta.

<http://home1.swipnet.se/~w-11207/bonfonst.htm>

Peder Danielsson

DIS-Aros programkalender våren 1999

24/2 Kl. 19.00 På Herrgårdet ÅRSMÖTE.

Beställning av kaffe eller te senast: 21/2

Tel: 021-14 69 82, Inger

Tel: 021-13 85 33, Ulf

E-post: info@dis-aros.se

24/3 Kl. 18.00-21.00 Tema "DISGEN"

På Herrgårdet med Kerstin och Jörgen

Beställning av kaffe eller te senast: 21/3

Tel: 021-14 69 82, Inger

Tel: 021-13 85 33, Ulf

E-post: info@dis-aros.se

21/4 Tema "Släktforska på Internet"

Kl. 18.00-21.00 på dataföretaget Individ.

Beställning av kaffe eller te senast: 18/4

Tel: 021-14 69 82, Inger

Tel: 021-13 85 33, Ulf

E-post: info@dis-aros.se

Arvprinsens död i Arboga.

Letade vid något tillfälle under våren 1985 i Arboga stads dödbok av år 1801. Fann då att en ensam person hade fått ett helt uppslag i boken, för sig själv. Det vanliga brukar vara en eller några rader. Vem var denne person?

Karl Ludwig; arvprins och markgreve av Baden och Hochberg, landgreve m.m. Det står noterat att han dog av slag den 16 december år 1801 i Arboga stad, i en ålder av 46 år 10 månader och 2 dagar, och att han var mycket fetlagd. Han begrovs 17 januari 1802 i Riddarholmskyrkan i Stockholm.

Jaså! Jaha; undrar just vem han kunde vara och vad han gjort i Arboga?

Något år senare tittar jag på ett avsnitt av "Hermans historia" på video. Det handlar om kung Gustaf IV Adolf, son till Gustaf III, han som så småningom av-sattes.

Herman Lindquist berättar om kung Gustaf IV Adolfs svärföräldrar, från Tyskland som varit och hälsat på dotter och måg i Sverige. De har i december 1801 påbörjat hemresan från Gripsholm via Göteborg till Karlsruhe.

Det var ett mycket stort resefölje. Drottningen och de medföljande barnen reste i en stor kalesch och prinsen med 3 uppvaktande herrar, i en ännu större kalesch. (*En kalesch är en 4-hjulig lätt åkvagn med kuskbock, fram- och baksäte samt sufflett, som är öppen framtill.*)

Drottningen anländer till nattkvarteret i Arboga. Men prinsen som avrest 1/2 timme senare, dröjer. Hans stora, tunga vagn har halkat av vägen och välvt i diket mellan Reutersberg och Magnäs, knappt 1 mil öster om Arboga efter Kungsörsvägen.

Uppvaktningen skadas bara lindrigt, men prinsen synes ha drabbats av hjärnblödning. Med mycken möda fick man prinsen ut ur vagnen, och kunde efter lång väntan lägga honom på en släde, som kom förbi olycksplatsen. Han fördes till rådman Wahrenbergs hus vid torget inne i Arboga. Där avled arvprinsen på morgonen 16 december år 1801.

Det var alltså drottning Frederikas fader; arvfursten Carl av Baden, som fick ett helt uppslag i dödsboken.

År 1801 bestämde sig arvprinsen Carl av Baden, att han tillsammans med hustrun, prinsessan Amalia och 2 minderåriga barn, prins Carl Jr och prinsessan Maria, skulle resa och hälsa på två av deras redan gifta döttrar. Resan gick först till S:t Petersburg och dottern Eli-

sabeth, som var gift med tsar Alexander, och därefter till Sverige och drottning Frederika, Gustaf IV Adolfs gemål. Friherre Gayling von Allheim tjänstgjorde som arvprinsens badiske adjutant, och han skrev dagbok under resan. Det är genom den man vet en del om resan.

Man avreste från Karlsruhe den 13 juni 1801. Det var just då fred i Europa. Man anlände till S:t Petersburg 23 juli och stannade 2 månader. Sedan reste man via Finland och över Ålands hav och ankom till Stockholm den 9 oktober. Den 30 november ankom man till Gripsholm och därifrån anträdde hemresan den 15 december.

Landsvägen mellan Gripsholm och Arboga torde ha varit ca 10-11 mil, och den kördes på ca 8 timmar. Man torde ha åkt ganska raskt. Föret bör ha varit ganska dåligt för stora vagnar, men det kan ha varit ett bra slädföre. Klockan var ungefär 5 på eftermiddagen när prinsens stora, höga vagn rutschade av vägen och välte i ett dike. Det var alltså mörkt ute och det fanns nog icke någon "gatubelysning."

Den slagrörde prinsen åtföljdes av sin kammarherre Berkheim i släden in till Arboga. Gayling stannade på olycksplatsen, för att ordna med bagage, vagn och hästar. Han anlände först vid 8-tiden till staden. Prinsens tillstånd förvärrades under natten och han avled efter 12 timmars medvetlöshet, på morgonen den 16 december 1801, i en ålder av 46 år, 10 månader och 2 dagar.

Kurirer avsändes nu åt olika håll med meddelandet om det olyckssaliga dödsfallet. Kungen och drottningen anlände till Arboga från Stockholm mot kvällen. Den döde obducerades och dödsorsaken fastställdes. Hjärnblödning utan påvisbart samband med trafikolyckan.

De kungliga återvände så småningom till Gripsholm och Stockholm. Men Gayling beordrades att följa det långsamma liktåget samma väg. Kistan ställdes på öppen släde som eskorterades av en trupp kavalleri. Natte-tid ställdes kistan in i någon kyrka. Framme i Stockholm placerades kistan på lit de parade i nuvarande överståthållarpalatset, och Gayling måste bo i ett angränsande rum. Bisättningen ägde rum 17 januari i Riddarholmskyrkan. Ceremonien var praktfull och lång.

Den dödas anhöriga stannade i Stockholm över vintern. Under tiden skickades Gayling till S:t Petersburg för att återlämna den avlidnes ryska ordnar!

När segelsäsongen tagit fart efter vintern, fick han

uppdraget att föra kistan till Karlsruhe. Den 2 juni 1802 kom så arvprinsen Carl av Baden till ro i sina fäders grav.

PERSON FAKTA

Carl Ludwig arvprins och markgreve av Baden. Född 1755 02 14 i Karlsruhe. Död 1801 12 16 i Arboga stad. Gift 1774 med prinsessan Amalia Fredrika av Hessen Darmstadt. Född 1754 06 20

Barn:

Carl Ludwig Fredrik	Född 1786 01 08
Fredrika Wilhelmina Carolina	Född 1776 07 13
Catharina Amalia Christina	Född 1776 07 13
Lovisa Maria Augusta	Född 1779 01 24
Fredrika Dorotea Wilhelmina	Född 1781 03 12
Maria Elisabeth Wilhelmina	Född 1782 09 07
Wilhelmina Lovisa	Född 1783 09 10

Gift med Maximilliam av Bayern.

Gift 1793 med tsar Alexander I i Ryssland.

Gift 1797 med Gustaf IV Adolf i Sverige.

Förlovad med prins Wilhelm av Braunschweig.

Källor: Arboga stads dödbok år 1801.

Lindquist Herman:

"Hermans Historia", Videon om Gustaf IV Adolf.

Arboga Minne Årsbok 1968:

(Art. av Douglas O.W."Ett furstligt dödsfall i Arboga.")

Arboga Minne Årsbok 1997:

(Artikel av Östgren Karl "Dödsolycka vid Arboga.")

LIMERICK:

Den slagrorde prinsen från Baden
fördes med släde till staden

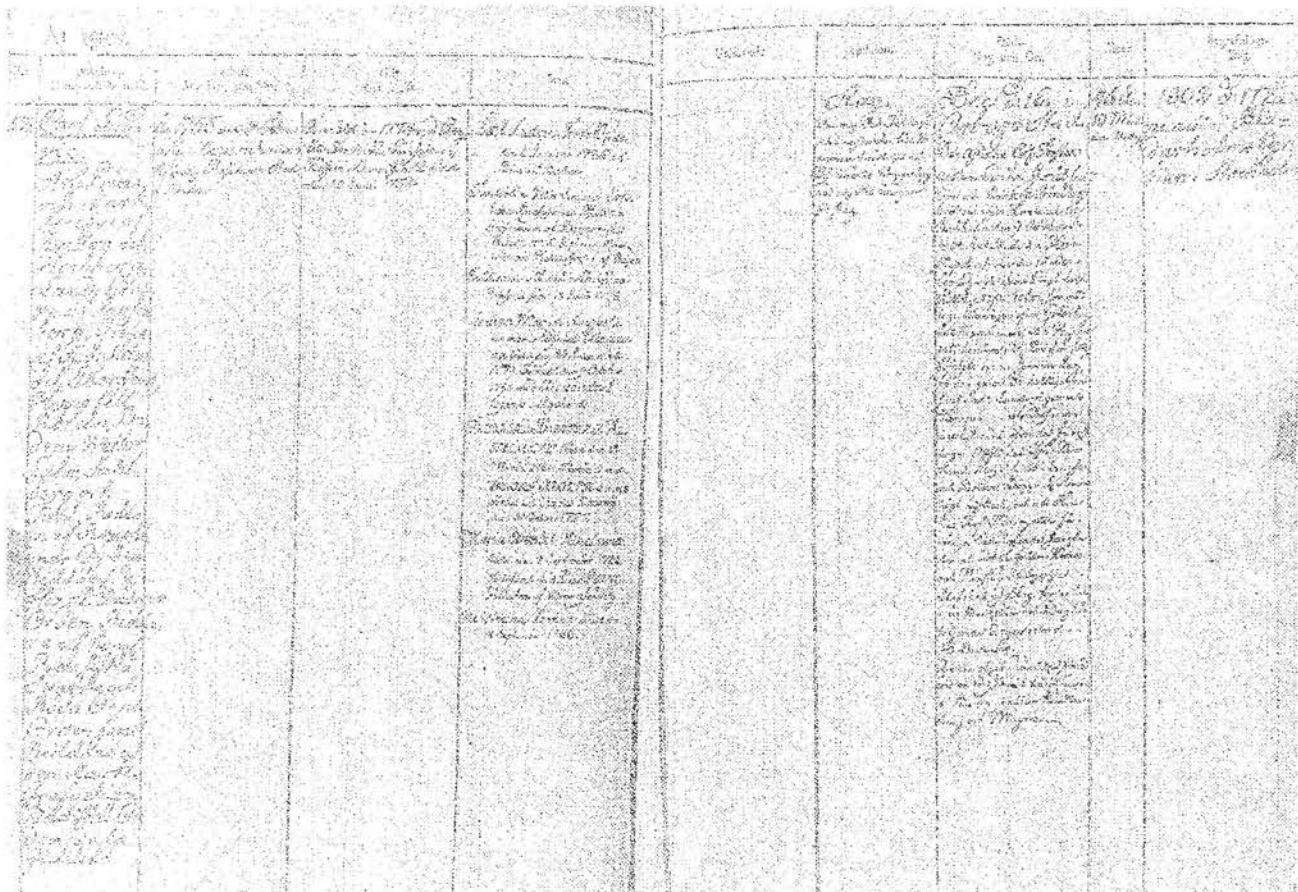
i ett hus vid dess torg,

fick man på morgonen sorg.

Och sändes kurir till huvudstaden.

Birgitta Roman

Noterat och sammanställt av *Birgitta Roman*.

Bilden illustrerar bara hur uppslaget ser ut. Kopian är för dalig och svag för att bli läsbar.

Efterlysningar

Efterlysning nr. 1-99

Jag söker uppgifter om en släkting som flyttade till **Ramnäs (U)**. Han hette ursprungligen Bälter Olof Olsson och var född 18170415 i **Åsen, Älvdalen (W)**. Han tog sig efternamnet Elfvin (osäker på stavningen). Han finns enligt min källa med i Hfl Ramnäs AI:11 (109) 1835-45, men ej i in-utflyttningslängd G:2 1842-61. Tacksam för tips.

*Torgny Back Lugnet, Fjällsta
640 61 Stallarholmen tfn. 0152-424 50*

Efterlysning nr. 2-99

Följande vet jag om min f f f f Johan Andersson Roman född 1784 10 01 på **L.Granö, Rogberga (F)** och f f f m Stina Svendsdotter född 1784 08 21 på **Holma, Lekeryd (F)**. Dom bodde i **Rogberga** fram till 1826, då de flyttade till **Smedstorpet, Aranäs, Gränna landsf. (F)** Där bodde de tills de dog, Johan 1857 04 13 och Stina 1860 05 11.

Barnen: Maria/Maja f.1812 06 21, Anders Johan f.1815 02 19, Stina Lisa f.1817 09 01, Johannes f.1819 08 29, Sven Peter f.1823 03 15 alla födda i **Rogberga**, Gustaf f.1829 09 30 i **Smedstorpet, Aranäs**.

Jag söker uppgifter om, Johannes Roman med hustrun Inga-Maja Nilsson f.1815 02 17 ort ? och deras tre barn, Johan Alfrid f.1848 01 04, Hilma Charlotta f.1852 04 01 och Augusta Wilhelmina f.1855 02 19 alla boende på **Aranäs, Gränna Landsf.** Enligt Hfl, AI:27, 1855-1860 sid. 367, så flyttar hela familjen hösten 1855 till **Stockholm**. Var i Stockholm?

Dessutom undrar jag vad som hände med Anders Johan Roman född i **Rogberga**. År 1844 flyttar han till **Tranås, Säby församl. (F)** och enligt deras in-utflyttningsl. B:1, 1816-1856 är han inskriven 1844 11 06 som drängen A.J. Roman med inflyttningsnr. 25. Jag har inte kunnat hitta honom i **Tranås**. Tacksam för upplysningar.

*Larsowe Roman, Råbykorset 38,
724 69 Västerås, Tel. 021-35 86 91
Epost: Larsowe.Roman@swipnet.se*

Efterlysning 3-99

Jag arbetar med inventering av samtliga personer som varit bosatta i **Södertälje stads-och landsförsamlingar** 1795-1895, och vill efterlysa följande personer.

1. Erik Karlsson Lundblad/Sundblad född 1790 05 11 i **Västlund, Dingtuna (U)**. Han var bosatt i **Asplund, Södertälje Lfs.** 1801/09 - 1810/15.
2. Per/Petter Kraft född 1780 i Västmanland, dräng i **Asplund, Södertälje Lfs.** 1823-1825 och 1827-1829.
3. Anna Lisa Sandberg född 1762 24/? i Västmanland, änka i **Bondhalls båtmastorp, Södertälje Lfs (AB)**, flyttade 1824 till **Lilla Bondgårdet, Södertälje Lfs.**

*Johan Sjöberg Högländsvägen 12 4 tr:
152 31 Södertälje tfn. 08-55 01 81 99*

E-mail: jseaberg@hotmail.com

Efterlysning 4-99

Jag forskar kring borgmästare i Västerås under 1400-talet senare del. Jag vill särskilt veta vem Bengt Jönssons moders andra man var. Bengts fader dog, och hans modern gifte om sig. Det var genom detta äktenskap som det blev en förbindelse med Ragnhild, Daniel och Timme av Svinhuvudgrenen. Jag hoppas att detta kan ge några ledtrådar till vem Ragnhild var (d.v.s hennes föräldrar). Finns det någon som forskar på denna gren? Ragnhild, Daniel och Timme är begravda i domkyrkan i grav nummer 105.

Kanske finns det register över andra som är begravda på 1400- och 1500-talet, som också kan ge ledtrådar. Graven är registrerad, men jag har inte tillgång till den publicerade informationen. Tack!

Cheryl (Lindquist) Morris Canada

E-post: camorris@mars.ark.com

Limerik

Morgontidningen i Västerås Stad,
var ovanligt sen flera dar i rad
Folk ringde och tjata,
det är någe' fel på data.

Det har inte blivit ett enda blad!

Birgitta Roman

Nya böcker till klubben

Kalle Bäck "Det svenska dasset - inte bara en skitsak"

Kalle Bäck "Början till slutet" Laga skiftet och torpbebyggelsen i Östergötland 1827-65

Sveriges Släktforskarförbund "Släktforskarnas årsbok -98"

Föreningen Bergslagsarkivs Årsbok 1998

OBS! Titta i Din egen bokhylla efter dessa böcker! OBS!

Clemensson Per	Släktforska! Steg för steg.	(Tidigare efterlyst.)
Enochsson Runa	Släktkrönika D3. Bårarps by.	
Garpe, Joel Olsson	Från gamla prästhem i Västerås stift.	
Gustafsson Gösta	Gatunamnens historia i Västerås.	
Hallberg Lars	Riksarkivet och släktforskaren.	
Kopparbergs läns kalender 1935-36.		(Tidigare efterlyst. Referensbok)
Larsson Tore	Soldat i Hedesunda 1682-1901.	
Sahlberg Gardar	Mera makt åt kungen.	(Tidigare efterlyst.)
Sundelius, Nils	Uppländska släkttavlor.	(Tidigare efterlyst.)
Sveriges släktforskarförbunds årsbok 1990.		
Warnstedt, Christopher von	Krigsarkivet och släktforskaren.	
Västerås genom tiderna. D5:2		
Västmanland svenskt mittland.		
Örnberg, L.M.W.	Svensk ättartavla nr.6	(Tidigare efterlyst. Referensbok)
Om Du hittar någon, (<i>och det är föreningens bok</i>), så ställ tillbaka den på biblioteket. Lånetiden har gått ut!		

Anslagstavlan.

Adresser och öppettider hos några närbelägna arkiv.

Västerås statsarkiv:

Finns i Stadshuset tfn. 161993

Öppettider: Mån-fredag 08.00-16.00

lunchstängt 11.30-13.00

Material måste beställas in före 09.00 och 14.00

Landsarkivet i Uppsala:

Adress: Dag Hammarskölds väg 19

tfn. 018-65 21 00

Öppettider: Mån-onsdag 08.30-20.00

Tors-fredag 08.30-16.00

OBS!

Originalhandlingar måste beställas före kl.15.00

Tips

Var finns **bouppteckningar** från Västerås 1900-1960?

Sök på "**Tingsrätternas arkiv**" som finns på **Landsarkivet**.

Saxat

En inom sitt fack märkvärdig man afled härstädes i förliden vecka, nemligen Frumeri, hwilken i 42 år varit skarprättare för Westerås, Örebro och Carlstads Län samt under denna tid afliwat några och sextio personer.

VLT 18420414

SVAR i Arninge:

Adress: Mätslingan 17-19 TÄBY

tfn. 08-446 38 90

Öppettider: Mån-fredag 09.00-16.00

Lördagar 09.00-13.30

Text från Djäknebergets stenar:

Gråtande till verlden du föddes, omgifven af leende vänner, lef så att du kan leende dö, omgifven af gråtande vänner

Det gamla brevet

(från morfars tid i Ryssland)

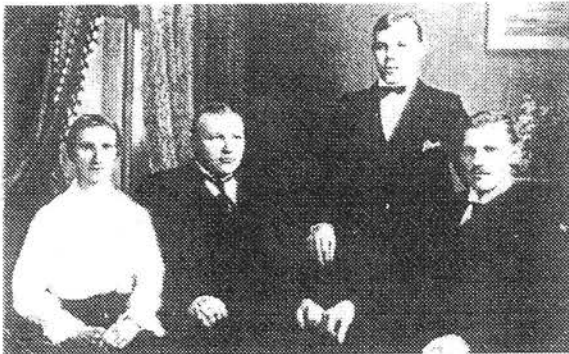
I början av seklet var slagna ställinor (vajer) en stor produkt och exportartikel för Garphytte Bruk. En av kunderna var Ryssland som köpte de svensktillverkade linorna för bland annat hissanordningar i gruvindustrin. Garphytte Bruk hade ett kort och multinationellt äventyr i seklets början. Mitt under brinnande världskrig år 1915 upprättade företaget två fabriker för ställinotillverkning i Ryssland. Det blev ett stycke dramatisk industrihistoria som den ryska revolutionen satte definitiv punkt för blott tre år senare.

För de svenskar, bland annat från Garphyttan, som deltog i industriprojektet, blev upplösningen en kamp på liv och död, även om de flesta kom undan med livet i behåll. I början av 1919 återvände de sista svenskarna hem till Garphyttan, i absolut sista minuten enligt dåtidens historieskrivare.

Morfår arbetade vid Garphytte Bruk sedan 1907. Han reste ut 1:a gången april 1916 till Sverdlovsk bortom Uralbergen. Mormor var kvar hemma, hon väntade barn (=min mor) som föddes i juli 1916. Linus var tvungen att resa hem till I 3 i Örebro för att göra repmöte, men han reste ut igen hösten 1916, nu till Ukraina. Han tyckte att det var för kallt i Sverdlovsk.

Mormor Hulda reste till Ukraina i slutet av december. Min mor (6 månader) blev kvar i Garphyttan hos sin farmor.

Birgitta Roman

Hulda - Linus Jansson, Sten Andersson och Walfred Karlsson. Samtliga var i åldern 23-25 år. Bilden är tagen i Ryssland (Ukraina) 1917. Alla är ifrån Garphyttan.

Nishney Dniepovsk den 25 Feb 1917

Beste Frans

Vi får i dag skriva några rader till dig och omtala att vi mår bra hoppas att du gör detsamma. Vi har ganska kallt, här nere cirka 10 -15 grader men väntar snart att det ska bli sommar för det brukar det bli i slutet av mars månad säger folket som bor här på trakten

Hulda mår riktigt bra och tycker att det går lika bra att laga mat här som i Sverige och det finns lika mycket att laga av också, jaa det finns många saker som ej finns där hemma. Vidare kan jag omtala att vi nu har fått i ordning vårt hem ganska bra vi ha köpt en väldig massa saker som behövs, möbler det får vi gratis, det har vi ekmöbler som är ganska stiliga och kostar 1300 rubel utom alla småsaker som vi själva har köpt. Vi skulle bara ha Vivan här, så vore allt som det skulle vara, utom det att Hulda ej kan tala någon ryska ännu, men jag tror nog att hon snart lär sig för hon kan redan ganska många ord och så kan hon räkna till 100 på ryska, så hon går snart till torget och köper själv. Du ska väl hälsa till våra bekanta och till Henning och Linnéa samt till Svärfarsgubben så mycket ifrån oss. Och så ska du väl skriva svar till oss. Jag sänder med ett kuvert med skriven adress så går det allt bra att svara och då kan du kanske lära dig hur du ska skriva adressen till en annan gång. Jag kan hälsa till dig från Backström, Andersson och Walfred Karlsson de mår bra allesammans och pluggar och läser ryska utav bara katten och för övrigt trivs de ganska bra.

Vi har en ganska fin villa som vi bor uti med alla nutida bekvämligheter, såsom vattenledning, centraluppvärmning, badrum och vattenklosett till varje lägenhet och elektriskt lyse skall insättas i sommar och vi har alltsamman fritt, men en olägenhet är den att det ligger en halv mil från staden så man måste om vintern resa på tåget eller med släde men om sommaren kan man fara över floden i båt och då är det ej mer än två kilometer så då går det mycket lättare att resa till staden.

Så kan jag tala om att Backström han sköter om all proviant som behövs för bolaget, han kan ju ej köpa opp på grund av att han ej kan tala, men jag brukar hjälpa honom och han tycker visst att det går riktigt bra.

Vi håller på med monteringen ännu ock kan nog ej få färdigt på än en 2 - 3 månader, men frammi maj kommer vi nog att köra igång om allt går som vi har tänkt.

Ja nu har jag ej mera att skriva denna gång och får därför sluta med många kära hälsningar till dig från oss båda.

L.E.Jansson.

Nagra förklaringar till namnen i brevet.

Frans och Henning är bröder till mormor, Linnea är gift med Henning. Backström, Andersson och W. Karlsson är andra Garphyttebor.

Texten i brevet är så svagt att det inte går att reproducera så att det blir läsligt, men adressen till dem i Ryssland återges här, kopierad från första kopian.

Alle adress är Frig. A. Jansson.
 Анн. У-во. Ульгече-Рускис
 Проволочно Каханн. Заб.
 Еванг. М. Д. Нисне Днипетрове
 Ryssland.

Pa fabrikena beväpnade man sig när oroligheterna i Ryssland började. Här här är "Garphytttegarnisonen" i Jekaterinoslav (Dnepropetrovsk). Tredje man från vänster längst fram är fabrikschefen Linus Jansson (morfar), beväpnad med dubbelpipig hagelhössa.

En afskedad, fattig krigsman, som gjort Tyska kampanjen och varit med vid Glückstads intagning, har med nålen, den han lärt sig sköta, sökt underhålla sig och sina fem barn, men tretton gånger blifwit pliktfälld såsom bönhas (en som utan att tillhöra ett skrå, utöfvar ett yrke) för detta efter skråförfattningarna oärliga sätt att föda sig. Fem gånger förmådde han böta, de åtta sista har han måst plikta med kroppen.

VLT 18420929

SVAR Riksarkivet Ramsele

SVAR anordnar under 1999 följande kurser:

1. Grundkurs för cirkelledare i Släktforskning 28-29 jan 1999 och 23-24 september 1999.
2. Grundkurs för cirkelledare i Byforskning 4-5 februari, 4-5 mars, 29-30 april och 12-13 november 1999.
3. Påbyggnadskurs för cirkelledare i Släktforskning 18-19 februari, 15-16 april, 7-8 oktober och 25-26 november 1999.

Priset är för varje kurs 1485 kronor per person inkl. kursmaterial, mat och logi. För enkelrum tillkommer 75 kronor.

SVAR Konferens och Forskarcentrum

Box 160

880 40 Ramsele

tfn.0623-725 00

För giftaslystna flickor må man ej lemna obemäldt, att tvenne ynglingar af medelklassen, som i Maj månad ämna utflytta till Amerika, dessförinnan, enligt annons i Aftonbladet, önska sig hwardera till hustru en flicka emellan 18 och 25 år. Några utmärkta skönheter begäres icke, men flickorna böra vara hushållsaktiga och försedda med åtminstone tusen Riksdaler riksgäld hwardera. Anbudet är ju icke så ogalet!

VLT 18430316

Frågan är om det trots allt var lite galet (anbudet alltså), när man ser vad det skulle kosta att resa till Föränta Staterna i nedanstående artikel från samma år: Ynglingarna kanske ville ha resan betald?

Den 24 sistl. afgick från Stockholm en brigg, medförande 19 personer af olika yrken, som utflyttad till Föränta Staterna. Fartyget kommer att anlöpa Göteborg, der 40 å 50 personer sägas vara samlade för att medfölja. Överfarten förmodas taga 2 månader och betalas med 140 R:dr för första, 120 för andra och 106 R:dr 32 sk. för 3:dje platsen.

VLT 18430608

I morgon ha wi Tiburtius, det vill säga: första somardagen. Det oaktadt fortfar det stränga regimente, som Vintern på de sednaste veckorna, emot all praxis, haft den oförskämdheten att utöfwa. Midt i Gräsmaden ligga fälten öfwerdragna med snö, köras isarna och befinner sig om morgnarna Thermometern ända till 18 grader under Fryspunkten. Vid samma tid förl. år war jordbruket redan börjadt och wårplöjningen i det närmaste fullbordad, åtminstone på Slättbygden.

VLT 18430413

Fryksdals härads domböcker.

Östra Emterviks Hembygdsförening säljer följande böcker för 200 kr./st. (porto 35 kr.)

Varje bok har ort-, sak och personregister.

Del 1 1600-1700

Del 2 1701-1725

Del 3 1726-1740 (624 sidor)

Beställes från:

Gunvor Jansson

Bogerud

686 96 Östra Emtervik tfn. 0565-320 56

En dassig historia

Aina Resare, Leksand

Det som hörde till vanligheten förr var utedassen. Idag räknas de till kulturen, något som ingen då i sin vildaste fantasi kunde sia om. Egentligen var de ett rofyllt ställe i en annars trång tillvaro, där det gick att sitta och smått meditera för sig själv någon minut om det var sommar. Annat var det av naturliga skäl vintertid, då var det ingen som hängav sig någon längre tid åt dagdrömmar precis, utan hastade mycket "kringfota" in i stugvärmen igen. Om vi småflickor ville vara ostörda, var det ofta "rakstreck" till utedasset.

Dassväggarna kunde faktiskt vara rätt så intressanta på sina håll, om ägarna var utrustade med litet fantasi. De kunde se ut som anslagstavlor vid första påseendet, fast inte med senaste nytt förstås. Plakat och urklipp av både kändisar och händelser som timat hade man saxat ur tidningar och "lusat" fast. Aldrig lär väl samma ord lästs så många gånger under åren som de som satt på dassväggen, fast visst satt det i farozonen, om postorderkatalogen och tidningarna tröt ...

Påsk- och julbonader som tjänat ut inomhus åkte ut på "huset", (som utedassen kallades) så där firades helgerna samtidigt utan att någon reagerade. Här om året satt jag och läste ett upprop i en tidning om någon mindes dassrim från förr - klart att jag skickade dem som jag mindes. Så intresse finns faktiskt även för sådant, att samla och bevara, hur tokigt det än kan låta i någons öron. Dassrim fanns lite här och var, under hela min uppväxttid satt jag och stirrade på orden: "Här går det vilt under dagarnas lopp, byxera ner å kjolarna opp!"

Det kunde även hända att ett och annat konstverk hamnade bland krafset på väggarna. Jag tänker då på Björnjägartavlorna, som ingen finnmarksbo förstod sig på eller kunde se det minsta värde i. Dessa underfundiga tavlor skapade han under en lättsam svada, på den tid det tog för en kaffepanna att koka upp i torparköken. Tavlorna lämnade han efter sig, kanske som betalning för "sumpkaffet", ofta tillsammans med en stålvisp eller en "mjölnypa". Redskapen togs ju tacksamt emot, men tavlorna kom inte upp inomhus nej, inte än på länge...

Men andra tider skulle komma, efter en mångfald år, Nils Rundgren alias Björnjägarn blir upptäckt som konstnär, och får sina tavlor hängda på konstsalonger som Maria Galleri och Liljewalchs i Stockholm. Det var nog det värsta som kunde hända honom på ålderns

höst. Han som aldrig i hela sitt liv stått efter ära och berömmelse, får nu stora rubriker i tidningarna och kommer i TV-rutan. Där är han inte att känna igen, så utsliten, gammal och trött som han ser ut, han var nu fullkomligt nertagen av hugade spekulanter som vädrade fina affärer för egen del. Allt detta ståhej blev nog för mycket för den stackars Björnjägarn, en tidning skrev efter hans död att han dog med penseln i hand... Var fanns nu alla hans tavlor, om det nu fanns några kvar? Jo, de fick både glas och ram och hängdes väl synliga inomhus. Inte för att någon förstod sig bättre på dem än tidigare, men var det konst så måste man väl tro på det, och dyrare tavlor var det nog inte många som ägde förut. Jag skulle tro att flera gamla dassruckel på ödeställen långt "oväga" blev uppsökta och synade ifall någon dyrgrip skulle finnas kvar.

Skulle man vara "fin i kanten", så hette utedassen avträdet, hemlighuset eller bekvämlighetsinrättningen, lika tokiga namn allihop. Det var även en viss standard på dassen, ett skogshuggardass var i minsta laget. Men på ett hästställe, som var större, var också dassen större. För åtskilliga år sedan kom jag att tala med en Grängesbergare som i sin ungdom brukade skogsvandra på för honom okända trakter. Han talade om att han en gång besökt ett utedass i byn Håvberg i Nås socken. Det unika var att där fanns elva (11!) hål (fjolar). Där måste det ha varit rena släktträffen på sin tid...

Några dassrim efter Aina Resare

"Då du gjort det du behöver, glöm ej lägga locket över."

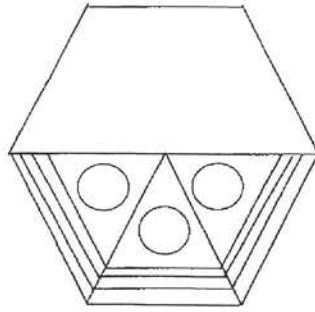
"I ett dass med hål för tre, faller inget mer breve."

"Här stönar alla, både svag och stark. Då du sitter uppå detta dass, gör du av med stora lass."

"Ni bovar och banditer, som sitter här och skiter. Om ni något hjärta har, så lämna lite papper kvar."

"Bellman var en stor poet, sällan skrev han då han sket."

*Med tillatelse saxat från
"Finnmarken Förr och Nu" nr.2 1998*

Detta sexkantiga TC finns i Korgesta, Sevalle och är tydligen något modernare eftersom det har tre ingångar för enskild meditation, och om samtal skulle förekomma måste det ske genom väggarna som åtskiljer respektive torrdass. Således inget "hemlighus".

Ur Instruktioner för Barnhuset år 1677

"Helgdagskläderna ... äro till var gosse en grå hatt med gult och blått hattband, sammanvridet, ett halsduksband, dito, en blå kierssings eller klädesjacka med gula ärmor och mässingsknappar, blå böxor och gula strumpor med skor och blå nålremmar till skoband, men till vardagsklädning en gul mössa och vitt halsduksband, en grå vadmalströja med mässingknappar, gula vadmalärmor, grå vadmalsböxor och gula strumpor med skor och remmar."

"Med matens anrättning skall vad barnen vidkommer således tillgå att 1/2 timme före var måltidsstund bör husmodern och sysslomannen uti köket tillstädas komma och hjälpas åt i följe av barnens myckenhet och som spisordningen vid handen giver, brödet, köttet, fisken, osten och smöret sönderskära och utdela, skiljandes och bortskärandes de stora benen från köttet och fisken, på det samma spis till var och en lika gott utdelt bliver. Och skall uppå var tallrik, vilka till den ända av långliga bräder gjorde äro, läggas 2ne delar, så att tvenne barn däruppå, var vid sin ände, äta kunna. Emellertid (Under tiden) måste barnpigorna duka borden, den ena i gossarnas, den andra i flickornas matstuga, bärandes in tallrikarna och lägga dem ordentligt på borden, efterhand som maten lägges däruppå, sedan tappa ut dricka utur baljorna uti därtill förordnade kärl, sätandes dem uti en sådan ordning på borden att 4 barn av en bågare sig betjäna kunna. Under den tiden öser kokerskan upp den supande maten (soppan) uti faten, som ställes emellan bågarna, 4 barn till vart fat; tagandes tiden så i akt att när som det ringer till måltid, måste samma supande mat vara fyllest uppöster, och pigorna begynna det att inbära på det att, innan barnen komma och läst hava, maten icke förkallnar utan de den varm åtnjuta måge."

Veckomatsedel

Söndag

Ingen frukost.

Middag: Kål eller ärter och salt eller färskt kött.

Afton: Smör och bröd.

Måndag

Frukost: Varm svagdricka med smör och bröd.

Middag: Strömming, korngrynsgröt.

Afton: Mjök och bröd.

Tisdag

Frukost: Ölsupa.

Middag: Ärtor och fläsk.

Afton: Havregrynsoppa.

Onsdag

Frukost: Ost eller sill och smör och bröd.

Middag: Ättikströmming.

Afton: Torsk eller sill, senap.

Torsdag

Frukost: Varm svagdricka med smör och bröd.

Middag: Ärtor och fläsk.

Afton: Lutade torra gäddor.

Fredag

Frukost: Ölsupa.

Middag: Lax- eller sikpudding, välling.

Afton: Fisksoppa.

Lördag

Frukost: En halv sill.

Middag: Lutfisk, gröt.

Afton: Rågmjölsgröt.

År 1633 fick Gustav Adolfs fältpredikant Johannes Matthiae tillstånd att inrätta en anstalt för fattiga fader- och moderlösa barn. Han fick en tomt vid nuvarande Barnhusgatan på västra Norrmalm.

Saxat från "Manufakturerna"

Avs:
 Västerås Släktforskarclubb
 c/o Sven Olby
 Ragnaröksgatan 12
 723 55 Västerås

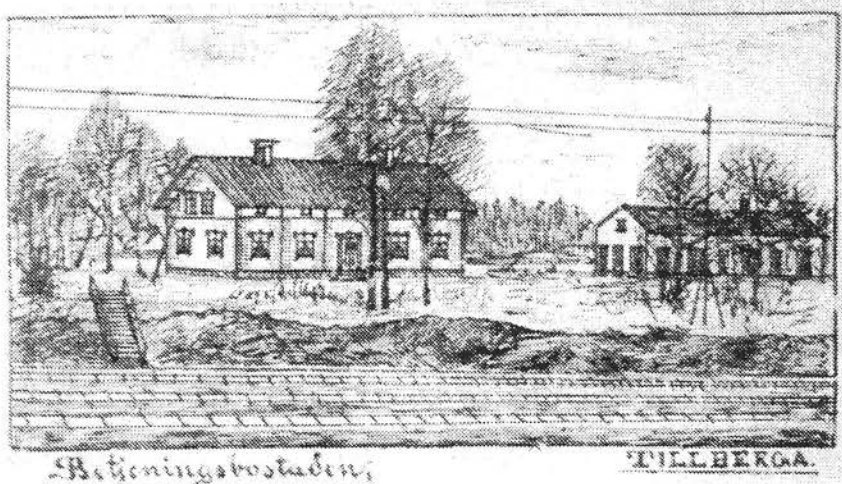
FÖRENINGSBREV

B

Klubbens olika dataregister, innehåller 90876 st. poster enl. följande:

Alunda				Ramnäs			
Födda	1779-1861	6031	poster	Döda	1727-1731 och 1743-1762		
Döda	1733-1766	1732	poster			c:a 700	poster
Arboga				Sevalla			
Födda	1858-1859	206	poster	Födda	1667-1686	123	(påbörjad)
				Födda	1836-1855	328	poster
Badelunda				Födda	1856-1860	92	poster
Födda	1684-1927	5220	poster	Födda	1861-1897	796	poster
				Födda	1898-1920	489	poster
Irsta				Vigda	1860-1863	22	(påbörjad)
Födda	1920-1924	184	poster				
				Västerfärnebo:			
Köping land:				Födda	1689-1927	24353	poster
Födda	1860-1919	2941	poster	Vigda	1689-1927	6065	poster
				Döda	1689-1927	18522	poster
Köping stad:						<u>48930</u>	
Födda	1830-1859	1333	poster	Västerås:			
Födda	1860-1897	3798	poster	Födda	1622-1714	6308	poster
Födda	1898-1924	3045	poster	Födda	1803-1859	5483	poster
				Döda	1824-1846	3105	poster

Porträtt och gårdsmålaren Bror Bodigh 1859-1938 har målat denna vy från Tillberga.